



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institvtionvm// Ad Vniversvm// Ivs Pontificivm, Sive//
Canonicvm, Libri Qvatvor**

Lancellotti, Giovanni Paolo

Basileae, 1566

Libri Primi,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61756](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61756)

M. ANTONII CVCCHI IVRIS
CONSULTI, INSTITVTIONVM CANONICI
IVRIS LIBER I.

DE IVRE CANONICO,
TITVLVS I.

IVS Canonicum, id est, constitutio Ecclesiastica, nihil aliud continet, quam quod in diuinis scripturis & legibus invenitur: diuinae verò leges natura consistunt: quo fit, ut quaecunque diuinæ voluntati, seu Canonicae scripturae contraria probantur, eadem etiam naturali iuri inveniuntur aduersa: & quaecunque diuinæ voluntati, seu Canonicae scripturae, seu diuinis legibus postponenda censentur, eisdem naturale ius præferri oporteat. Hoc autem vocabulo iuris Canonici, appellatur, quod normam recte & bene viuendi præbet, vel quod distortum prauumque corrigit: nam Canon Græca vox, Latine regula interpretatur. Constat autem ius Canonicum, vel ex constitutionibus in generali Christianorum concilio statutis, quas proprio nomine Canones vocant, vel his quæ à summo Pontifice nunc solo, nunc Patrum Cardinalium consilio adhibito,

vel vtrò, vel etiam aliquo interpellante, factæ sunt. Et omnes indistinctè adstringit. Quod verò in concilijs singularium prouinciarum, aut synodis per Episcopum vocatis ius statuitur, eius prouinciæ, ciuitatisve & diocesis homines duntaxat devincit. Sunt tamen & quædam leges priuatæ, quæ vel odio, vel favore alicuius speciali, contra communes iuris normas factæ sunt, quæ Priuilegia appellantur, nec ad exemplum sunt trahenda. Sed & consuetudinis, id est, iuris illius, quod moribus instituitur, non vilis est autoritas: nam pro lege suscipitur, cum nec sacris Canonibus, nec humanis legibus obuiat. At cum legum Pontificiarum constitutio deest, nec vlla consuetudo extat, secularium leges adiri possunt. Hoc cuiusvis constitutionis proprium est, ut futuris negotijs scripta intelligatur, non præteritis, nisi id expresserit.

DE RESCRIPTIS,
TITVLVS II.

Solent etiam Rom. Pontifices Epistolas nonnunquam ad lites, vel beneficia subdi-

a distict. 3. in sum.

b c. fi. dist. 9.

c c. p. de consuet.

d c. regula. in fi. dist. 3.

e c. consuetudin. 11. dist. c. fi. de const.

f c. p. ubi no. de no. ope. c. p. seq. dist. 10.

g c. 2. de consuet.

vis dare, quæ rescripta appellan-
 tur: quorum cum frequens
 admodum in iure nostro sit men-
 tio, cumque ius inter partes sta-
 tuantur, non ab re fuerit hoc loco
 pauca admonere. Hæc igitur
 Prima lex in rescriptis sancita
 est, ut hæc conditio, SI PRE-
 CES Veritate nitatur, illis sem-
 per inesse intelligatur. Et,
 quodcunque rescriptum causæ
 inhibuerit cognitionem, falsi
 suspitione non caret. Nec illi
 rescripto standum est, quod ma-
 nifestum contineat in constru-
 ctione peccatum. Literæ tamen
 unius defectus rescriptum
 non vitiat: veluti, si spliarunt,
 pro spoliarunt, O figura omissa,
 scriptum sit. Ordo autem &
 structura rescripti verborum in
 terpretationem à iure accipit:
 finge exempli causa, Pontificè
 ita rescripsisse: Si alterutra pars
 legitime citata vos adire, aut
 iudicio vestro parere contemp-
 serit, vos presentis partis pro-
 bationes admittite, & quan-
 tum de iure poteritis, in causæ
 cognitione, & decisione pro-
 cedere ne differatis: hic quippe
 verborum ordo præposterus est:
 nam cum ex regula probatio-
 nes non, nisi lite contestata, ad-
 mittantur, ex supra dicta orati-
 one tamen mandari videbatur,
 ut parte absente, atque ita non-
 dum contestata lite, admitte-
 rentur: sed quia hoc iuri aduer-
 saretur, clausula illa, QUAN-

ATVM de iure poteritis. in an-
 teriorem locum est transferenda
 post illa verba, VOS Præsentis
 partis. ut hic sensus resulter,
 Probationes parte absente ac-
 cipiendas, quatenus ex iure li-
 ceat. Rescriptum per men-
 dacium, aut veritatis occulta-
 tionem impetratum, ad benefi-
 cia nullius momenti ipso iure
 censetur: ad lites verò hac arte
 obtentum rescriptum excepti-
 one opposita refellendum est.
 Rescriptum posterius priori
 præfertur, de quo mentione ha-
 bet: et speciale generali: extra
 quos casus antiquius præfertur,
 modò segnis non fuerit illius
 impetrator in eo reddendo, ubi
 nullum certum beneficium in eo
 designaretur, & dum modò in
 rescriptis ad lites exceptio fue-
 rit posteriori opposita. Qui
 plura contra eundem super ea-
 dem re ad diversos iudices re-
 scripserit, nullam invicem
 habentia mentionem, omni-
 bus uti non erubescens omnium
 commodo carebit.

Ius Canonicum circa quæ versetur.

Nunc admonendi sumus,
 ius Canonicum aut circa Perso-
 nas versari, aut circa Res, aut cir-
 ca Ecclesiæ sacramenta, aut de-
 nique circa Iudicia: de quibus
 omnibus est nobis sigillatim
 his libris explicandum: & pri-
 mum de personis, quarum causa
 cætera omnia adinventata sunt.

De

*Doct. in ru.
 extra. cod.*

cap. 2.

*c. ad audien-
 tiam. p.*

*ca. ex parte.
 ubi gloss. de
 fide instru.
 ca. causam
 que.*

*f. c. causam
 que.*

*g. Fel. ad au-
 dientiam. 2.
 n. 17. &
 22. et c. su-
 per literis.
 n. 7.*

*h. ca. certum.
 §. per com.
 Do.*

*i. c. pastor alii.
 §. quoniam.
 et c. studii.
 §. de officio
 lega.*

*k. Ab. c. capi-
 tulum. n. 4.
 l. c. si autem. c.
 plerumque.
 c. ceterum.
 Ab. ubi su-
 pra. n. 8.*

m. c. ex tenore.

DE ORDINIBVS CLERICORUM, TITVLVS III.

Vo sunt Christianorū genera: alterum, quod mancipatum diuino officio, & deditū contemplationi & orationi, à temporalium strepitu vacare conuenit, qui appellantur Clerici, id est, in sorte lecti: nam eos potissimū Deus sibi delegit: Alterum genus est eorum, qui Laici vocantur, id est, populares. Superius Christianorum genus in duo genera diducitur: nam aut seculares sunt clerici, aut regulares: qui & religiosi vocantur, quia omnium maximè religioni inferuire profitentur. De his infra separatim tractabitur.

Horum omnium clericorum nouē sunt ordines, seu gradus: nemo enim potest, nisi per gradus Ecclesiæ, ad summum sacerdotium peruenire: nam casum appetit, quicumque ad summa loci fastigia postpositis gradibus per abrupta quærit ascensum. Infimus ordo est eorum, qui primam tonsuram tulerunt, quos Psalmistas vocant: nam et hic iure nostro inter Ecclesiasticos ordines refertur: quare nec quisquam in eos citra excommunicationis pœnam manum iniuriosam iniiciet. Quatuor deinde sūt ordines,

A seu gradus, qui tamen non leuibus priuilegijs fruuntur, & sacri sint, quia tamen his comparati, de quibus mox sumus dicturi, tenuiores habentur, idcirco sacrorum ordinum appellatione regulariter non veniunt, sed minores vocantur, qui sunt Ostiarij, Lectores, Exorgistæ, & Acoluthi, quibus omnibus sua sunt munia figillatim diuisa.

Supra hos sunt alij quatuor ordines, quos mox dicebamus vel sacros, vel maiores appellari: hi sunt, Subdiaconi, qui infimi sunt, mox Diaconi, dehinc Presbyteri, & supremi Episcopi: explosa est enim eorum sententia, qui Episcoporum extare ordinē discretū incipias ibant.

Item quamvis Urbani II. temporibus subdiaconi sacris ordinibus non annumerarentur, ideoque nemo ex eo ordine ad Episcopatum eligi posset, Innocentius tamen tertius declarauit hunc quoque ordinem sacrum esse, & ex eo ad Pontificiam dignitatem eligi quem posse. Supremus igitur est ordo Episcoporum, qui hoc nomine decorantur, quod populorum sibi creditorum mores speculari debeant. Et hi in quatuor classes diuisi sunt, videlicet simplices Episcopos, Metropolitanos, Archiepiscopos, & Patriarchas. Episcopi singulis ciuitatibus cum diœcesi præsunt. Metropolitanis, qui

Bb 3

a c. cum secun. di. de pre. ben. & c. clericus. 12. q. p. b c. duo sunt. 12. q. p. c. m. de el. per sal. pro. c. sollicitudo. 52. dist. c. fin. 4. s. dist. d c. cum contingat. ubi gl. et Doct. de etate et qual. e c. cler. ubi gl. 21. dist. cap. si quis suadente diabolo. 17. q. 2. c. pugl.

f c. pugl. Ab. n. 6. de consecrat. alt. Gemin. in proæ. sex. ubi gl. uer. episcopus. Ab. d. ca. cum contingat. Fel. c. sicut pro certo. de simon. g c. à multis. de etate et qual. c. miramur. ubi gl. de seru. non ordin. Ab. c. nō potest. col. p. n. 4. et col. 3. de re iud. d. c. clerus. h d. c. Episcopus. 21. dist. simlior.

& Archiepiscopi quandoque A nuncupantur, singulis prouin-
 cijs præsent. Prouincia au-
 tem dicitur, quæ habet decem,
 aut undecim ciuitates ^a. Ar-
 chiepiscopi, seu Primates di-
 cuntur, quibus Metropolitan
 subiiciuntur, cæteri q; eius prou-
 inciæ Episcopi: eiusmodi sunt
 Cantuariensis, Aquiliensis, &
 Bituricensis. Et hi Patriarchæ
 interdum appellantur ^b. Pa-
 triarchæ tamen propriè sunt,
 illi summi Patres, qui primum
 post summum Pontificem locum
 obtinent. Quatuor enim sunt,
 videlicet, Constantinopolita-
 nus, Alexandrinus, Antioche-
 nus, et Hierosolymitanus. Hic
 enim ordo inter eos ex Conci-
 lio generali Innocentiano hodie
 seruatur: quamvis olim Ale-
 xandrino prima sedes post Ro-
 manum competeret ^c, omnes
 tamen hi quatuor eodem Epi-
 scoporum ordine continentur,
 quamvis alius alio latiore ha-
 bet iurisdictionem, & hac de
 causa nominibus etiã distincti
 sint. Quin & ipse Romanus
 Pontifex eodem Episcoporum
 ordine censetur, sed potestatem
 habet cæteris latiorè: est enim
 urbis Romæ, seu veriùs vniuersi
 terrarum orbis Episcopus ^d:
 quamvis vices suas sic alijs im-
 pertiuit Ecclesijs, vt in partem
 sint vocatæ sollicitudinis, non
 in plenitudinem potestatis ^e:
 nam vna est à Christo Ecclesia

per totum mundum in multa
 membra diuisa, & Episcopatus
 vnus multorum Episcoporum
 concordie numerositate diffu-
 sus ^f. Erant etiam olim qui-
 dam, qui Corepiscopi diceban-
 tur, Episcopis quidè inferiores,
 presbyteris autem maiores, &
 non solum ciuitatibus, quem-
 admodum Episcopi, sed etiam
 vicis præfici poterant: sed eo-
 rum hodie abolutus est vsus ^g.
 Cardinalatus autè dignitas,
 & officium est, nõ ordo ^h: quod
 vel ex eo cognoscere licet, quòd
 alij Cardinales Episcopi nun-
 cupantur, alij Cardinales Pres-
 byteri, alij Diaconi: nemo autè
 Cardinalis efficitur, qui infra
 Diaconorum ordinem sit, quem-
 admodum nec quisquam inter
 Canonicos suffragij ius habet,
 qui saltè subdiaconus non sit ⁱ.
 Habent tamen Cardinales ^k
 propter eius dignitatis præroga-
 tiua Pontificiam iurisdictione
 in Ecclesijs sibi in titulum assi-
 gnatis, alijsque ipsi titulo sub-
 iectis, etsi ipsi in Episcoporum
 ordine cooptati nõ sint ^l. Ho-
 rum officium & potestas est,
 summum Pontificem eligere,
 eiusque lateri hæere, vt consi-
 lium suum moniti in grauisimis
 quibusque Ecclesiæ Romanæ
 negotijs impertiri possint ^m:
 quod vt omnino obseruèr, non
 multis ab hinc annis in gene-
 rali concilio Lateranensi, sub
 Leone X. statutum est. Hinc
 & hi

^a c. scitote. 6. q. 3.
^b c. clericos. per totum. i. dist. 22. in sum. ubi gl. et c. sacrosanct. Ro. in fi. et cap. sancta Ro. Eccles. in Extrauag. comm. de elect.
^c c. antiqua. de priuile. dist. 22. in sum. ubi gl. et c. sacrosanct. Ro. in fi. et cap. sancta Ro. Eccles. in Extrauag. comm. de elect.
^d gl. proem. sex. uer. E. pisco. Fel. c. cum nobis. col. 2. n. 3. de præser.
^e ca. decreto. 2. q. 6. ad fi. c. qui se scit. ca. q. et c. multum suspeo. ad fi. 3. q. 6.

^f c. Nouatiani. 7. q. 7.
^g c. Ecclesijs. c. quibus. et c. corepisco. pi. 63. dist. Fel. in Rub. de maior. et obed.
^h Abb. c. extir. pande. s. quia uerò. n. 7. de præbend. c. ut hi. de etat. c. qualis. ubi gl.
ⁱ Ab. ca. his que de ma. et obed. 2. nu. per illu. tex. Fel. ca. ead. uenera. bilis. num. 34. de excep. c. est. con. secus. dum Mar. dos. in reg. 7. q. 2. nu. mer. 10.
^k Doct. in rub. de constitu. ubi Fel. col. 2. c. B.

& hi fratres à summo Pontifice appellari solent, modò, ubi singuli appellantur, Episcopi sint: sic & Episcopus Canonicos fratres nuncupare solet^a.

^a Ab. c. nouit. col. 3. de his que fi. à praela. c. p. in si. ubi gl. de offic. leg. in 6.

Altera est Clericorū diuisio, quòd alij officium habere dicuntur, alij dignitatem, alij personatum. Et Dignitas quidē est Ecclesiasticarum rerum cum Iurisdictione administrandarū potestas: vnde Episcopatus, licet ordo sacer sit, tamen dignitatem etiam habet: & hinc Cardinales quoq; in dignitate cōstitutos esse diximus: in quo numero etiam censentur Archidiaconus, & Archipresbyter, Abbas, Præpositus, Prior, & quivis collegiatæ Ecclesiæ præfecti, quocunq; nomine vocentur, omnes dignitatem habere dicuntur^b.

^b Ab. ca. de multa. n. 22. Fel. Ru. de offic. deleg.

Personatus est, prærogatiua in Ecclesia, omni carens Iurisdictione, veluti si quis sedem habeat præ cæteris in choro eminentem. Officium autem est, ius administrandarum rerum Ecclesiæ sine iurisdictione^c. Alij verò sunt, qui neq; officium, neq; dignitatem, neq; personatum habēt, sed priuati clerici sunt, quamvis interdum iurisdictione aliqua non careant, veluti simplices Ecclesiæ Rectores^d. Ecclesiæ autem cathedralis Canonici his qui in dignitate sunt, ferè comparari possunt^e. Et hæc satis sit dixisse de ordi-

^c Ab. d. c. de multa. Fel. d. ru. lo. de fel. tract. de benefic.

^d Ab. ca. cum contingat. nu. 31. de foro comp.

^e c. statuum. de rescrip. in 6.

bus clericorum: nunc videamus, qui ad dictos ordines admittere, quive admitti possint.

DE HIS, QUI POTESTATEM HABENT ORDINANDI, & LITERAS COMMENDATITIAS, seu dimissorias dandi,

TITVLVS III.

Ordines igitur supra scriptos assignandi potestas penes Episcopos est, qui tamen caueant, ne in alienam messem falcem immittant, alienos subditos ad ordines promouere sibi arrogantes, licentia ab eorum Episcopis non habita: nam si hoc admiserint, totum annū ad ordines quempiam cooptandi potestate interdicti erunt: quare vulgata, poterunt eorum subditi etiam sine venia à vicinis Episcopis ordinibus associari^f. Episcopo autem quis tribus modis subesse potest, origine, sacerdotio, & domicilio^g. Cæterum alij prælati Episcopis inferiores, tam religiosi, quàm seculares, putà Abbates, Archipresbyteri, Archidiaconi, non possunt clericis subditisve suis potestatem facere alienos Episcopos ad eundem, vt ab eis ad ordines promoueantur, nisi hoc priuilegiū speciale eis à summo Pontifice concessum sit^h. Nec officiales

^f c. 2. de tēp. ord. in 6.

^g c. cū nullus. de tempo. ord. in 6.

^h d. c. cū nullus. ubi gl.

dandi ius habent, nisi mandato speciali à suo Pontifice hoc iuris habeant, vel nisi Episcopus in oris agat longinquis: tunc enim eius vicarius generalis in spiritualibus commendatitias literas dabit: at si interregnum fit, capitulum, vel is, ad quem sede vacante spiritualium devoluta fuerit administratio, huiusmodi literas concedent^a.

Presbyter quoque, qui Episcopalem in laicos habet Iurisdictionem, & Abbas presbyterorum ordini associatus, & benedictionis munere donatus, possunt Psalmistas creare^b. Praefecti locorum non exemptorum, eorumque socij ab Episcopis promoveri possunt, quorum in diocesi resident, quamdiu ibi morantur, quamvis inde oriundi non sint^c. Graeci à Latinis, & versa vice, ubi eorum ritus differunt, ad ordines provehi non possunt, ne rituum fiant mixtiones^d. Sed in concilio generali Innocentiano provulsum est, ut Episcopus, qui varios linguis & ritibus populos regit, viros idoneos praeficiat, qui iuxta eorum ritus eis Sacramenta Ecclesiastica sufficiant, & diuina officia celebrent^e. At si quis Transalpinus ab Italo Episcopo ordinum consociationem postulet, non debet eum Episcopus promoveri, nisi vel à summo Pontifice specialem licentiã habuerit, vel Episcopi,

A cui ille subest, literas patentes legerit, quae causata ad hoc idoneam testentur, quare ipse noluerit, aut non potuerit ad ordines petitos admittere^f. Non omittendum est eum, qui à summo Pontifice ad aliquem ordinem euectus sit, non posse ad sublimiores pariter ab alio, quàm à summo Pontifice, promoveri, licentiã ipsius summi Pontificis non impetrata: non ideo tamen ordinarij subtrahitur potestati^g. Episcopus autem magis proprio vocabulo consecrari dicitur: tamen & hunc ordinem esse supra dixerimus, de quo alias.

QUI PROMOVERI AD ORDINES NON POSSUNT,

TITVLVS V.

Non tamen cuicumque petenti est supra dictorum ordinum aditus patefaciendus, certae enim personae prohibentur: quibus cognitis, simul intelligemus, quae admitti soleant. Et primum Clericus fieri non potest seruusⁱ: qui tamen matre est ingenua editus, etsi patrem habeat seruum, cum seruus ipse non sit, ab ordinibus non arceretur^k. Item qui sunt ex fornicatione, praesertim à presbyteris, nati, ad sacros ordines non ascendunt, nisi ut monachi fiant, vel in congregatione Canonica regulariter viuētes^l: nullo tamen modo ad praefecturas

^a d. e. cum nullus.

^b c. cum contingat. ubi Ab. de eta te & qual. e. p. ubi gl. distin. 69.

^c d. e. cum nullus. §. fi. de temp. or.

^d c. cum secundum c. quid ad translationem. de temp. ord.

^e ca. quoniam in plerisque. de offi. ord.

^f c. p. ubi gloss. ner. Italian. de tem. ord. in 6.

^g c. cum in scribendis. de tem. ord.

^h c. per tuas. de maio. & obedient.

ⁱ c. p. de ser. non ordin.

^k c. fi. eo. tit.

^l d. e. p. de sta. presbyter.

a d.c.p. C^uras admittuntur^a. Nec ta-
men adimitur Episcopo facul-
tas indulgēdi illegitimis, vt ad
minores ordines, & beneficia
simplicia, & cura animarum so-
luta peruenire possint: ad maio-
res autem ordines & beneficia
cum cura ascendere cupientes,
sedē Rom. adire eos oportet^b.
b d.c.p. de fil. presbyt. in 6. Itē bigami, & qui ex Agathē-
si concilio sibi indictam pœni-
tētiā subierunt, ad sacerdoti-
um non admittuntur^c. Biga-
mū autē intelligimus, qui duas
nuptias expertus est, quamvis
nūc omnino cælebs sit, & quā-
vis alteram earum vxorum an-
te baptismā habuisset^d. Sed
& si quis alterum cōiugium de
facto consumārit, postquā mor-
te primæ vxoris solutus ad sa-
cros ordines promotus erat, bi-
gamis annumerabitur propter
affectum intentionis cum ope-
re subsecuto, licet verē biga-
mus non existat, cū sacramē-
tum non desit. Vnde & ille, qui
in subdiaconatus ordine cōsti-
tutus de facto tantum, quia de
iure non potuit, duxit viduam
in vxorem, licet bigamus non
existat, nec viduæ possit pro-
priè dici maritus, cū inter i-
psū & illam non fuerit vincu-
lum cōiugij contractum, cum
eo tamen contra doctrinam A-
postoli tanquam cum marito
viduæ dispensare non licet, nō
propter Sacramenti defectum,
sed effectū intentionis cum o-

A pere subsecuto^e. Bigamus ta-
men non censetur, qui plures
concubinas habet^f. Nec is,
qui mulierem ab alio viro du-
ctam, sed minimè cognitam du-
xit vxorem, quia nec illa, nec i-
pse carnem suam diuisit in plu-
res, propter hoc impediri de-
bet, quin possit ad sacerdoti-
um promoueri^g. Item qui pro-
curatores, actores, aut tutores
pupillorum, vel curatores fue-
runt, non possunt, nisi onere de-
posito, & reddita administra-
tionis ratione, ad ordines ad-
mitti^h. Sed nec admittuntur,
quorum corpus aliquo defectu
deformatum est, veluti qui ma-
nu carent, vel digitis frangen-
dæ Eucharistiæ aptisⁱ: par-
uus tamen corporis defectus ni-
hil impedit: putà vnguis, vel
dentis detrimentum, oculive
non deformis macula^k. Et
potest Episcopus presbytero,
qui in monomachia digiti par-
tem amiserit (non tamen tan-
tam, quin possit sine scandalo
solemniter celebrare) indulge-
re, vt in ordine suo ministret^l,
quemadmodum etiam potest
sua & Apostolica autoritate,
sacerdoti alioqui idoneo sacer-
dotale officium permittere, qui
virilia sibi vltro amputarit, cre-
dens sibi ingens hoc facto me-
ritum apud deum quæsitum i-
ri: huic tamen altaris non con-
cedet ministerium^m, nisi iusta
quæpiam causa ad hoc eum im-

*e c. st. de big.**f c. quia circa. eod. tit.**g c. debitum in fi. de biga.**h c. p. de ob. ad ratiocin.**i c. p. de corp. vit. et c. presbyterum. de cler. ægrot.**k c. 2. c. f. de corp. vit.**l c. p. de corp. vitia.**m c. signifi- cauit. extra. eo. de corp. vitia.*

a c. ex parte. M. pulisset^a: at qui in cunabulis
lectus est, licite promovetur^b.

b c. ex parte. B. eod. tit. Item criminibus grauibus
notati non promouentur: qui

c c. si. de temp. ordina. tamen crimini occulto, homicidio
excepto^c, illigatus est, ex his, quæ,
si foret manifesta, deponendo etiam
delinquenti satis essent, ordinibus
acceptis vti potest, acta prius pœnitentiæ
illi indictæ parte: quinimò nec à
sublimioribus arceri debet: amice
quidem erit monendus, vt illos ne
velit ambire^d.

d c. ex tenore. ubi Butr. de temp. ordi. Illiteratus quoque non potest
tonsuram primam capere.

Nec cõiugatus, nisi volens religionem
intrare, aut ad sacros ordines
promoueri: pro vt est sacris Canonibus
diffinitum^e.

e c. fin. de tēp. ord. in 6. Et cum in teneris annis non
possit consilij, & morum maturitas
vigere, quæ ante ætatem vt plurimum
venire nõ solent, idcirco certa ætas in
singulis ordinibus desideratur: nam
primum ad infimum etiam ordinem
nemo infans, id est, minor septem
annis admittitur, nisi vt

f d. c. si. ubi gl. ner. infanti. religioni se deuoeat^f: ad quatuor
autem alios ordines minores, vbi
excessit infantiam, quis aspirare
potest^g. At subdiaconus anno decimo
octauo, Diaconus vicesimo, presbyter
quinto supra vicesimum, Episcopus
tricesimo quis potest esse^h.

g glo. de. ij. in fi. de. eta. et qual. et gl. in summa. 77. distim. Ar subdiaconus
anno decimo octauo, Diaconus vicesimo,
presbyter quinto supra vicesimum,
Episcopus tricesimo quis potest esse^h.

h c. in singulis. 77. dist. d. de. fin. Episcopus tricesimo quis potest esse^h.

Episcopus tricesimo quis potest esse^h.

Episcopus tricesimo quis potest esse^h.

Episcopus tricesimo quis potest esse^h.

A D E T E M P O R I B V S
ordinationum,

TITVLVS VI.

Certa præterea tempora statuta sunt, extra quæ nefas sit ordinibus quempiã aggregari: nam statis quatuor anni tempestatibus, quibus ab Ecclesia indicuntur ieiunia, & sabbato, quo Christi exurgentis piè colitur & celebratur memoria, item sabbato, quod diè dominicam, quæ de passione dicitur, præcedit, quæ media quadragesimæ hebdomada est, sacri ordines expleri possunt: alij diebus non possunt, nisi ab ipso summo Pontifice: nec consuetudine vlla hoc ius mutari potest^k: & supra dictis temporibus non obseruatis, qui cõtra hæc ad ordines fuerint recepti, ab illis tandiu reddi expertes debent, donec fuerint restitutionis gratiam consequuti, qui que eos admiserit, prohibetur alios deinceps ad hos ordines promouere^l. Nec minus tamen hoc modo recepti caractere cõpuncti erunt: prohibetur enim tantum, quæ eius sunt ordinis, exequi, quamvis intra ordinem sine^m. Minores autem ordines quibuslibet festis diebus vni, aut alteri conferri possuntⁿ. Eadem autem persona eodem die, vel duobus continuato ieiunio ad duos ordines sacros ascendere nequit: quinimò si quis aliquem eodem

i c. ordiniter. 75. dist.

k c. sanè. de temp. ordi.

l c. cum quãdam. c. sanè. c. literas. extra. eod.

m c. consultationi. extra. eo. Ab. d. c. eum quida. num. 5.

n c. de eo. extra. eod.

dem die ad plures sacros ordi-
nes admiserit, est tandiu ab ordi-
nandi potestate suspenden-
dus, donec gratiam meruerit
obtinere^a.

*a. dilectus. e-
xtra. co.*

Vidimus de ordinibus cleri-
corum, quique ad eos ordines
admittantur, quive admittendi
potestatem habeant, & quibus
temporibus: deinceps videndū
erit de officijs, & dignitatibus
eorum, quæ cum electione fre-
quenter conferantur, prius de
ipsa electione nobis differen-
dum est.

DE ELECTIONE,
TITVLVS VII.

Ordinarium est, vt non pos-
sit quis dignitate, aut mu-
nere aliquo præcipuo in
aliquo collegio eminere, nisi ab
ipso collegio ad id electus sit,
seu Episcopi, seu alterius Præfe-
ti nomen affectet^b. Quin-
imo & Põtifex ipse Romanus,
qui vniuersi orbis habenas mo-
deratur, Christi vicaria opera
fungens in terris, eò fastigij nõ,
nisi ex Cardinalium electione
assumitur: in qua celebranda,
quæ forma, vel solennitas exi-
gatur, disertè præscripsit Greg.
X. in generali concilio Lugdu-
nenli, & Clemens V. vnde petè
da est: nã hodie ferè seruat^c.
Verùm quia ipse Ro. Põtifex
eorū primam curam gerit, quæ
animarum salutem respiciunt,

b. c. p. extr. co.

*c. ubi pericu-
lum in 6. et
elem. ne Ro-
mani.*

A quibus dum intentus est, cõtin-
git nonnunquã Ecclesiam infa-
nis perditorum hominum fu-
roribus & bellis vexari, quibus
vt forti manu obuiã iri possit,
Pastore ipso interim à diuinis
ministerijs non auocato, stre-
nuo atque impigro duce opus
erat, atque in Christianum no-
men propenso, cuius armis &
prudencia Ecclesiæ hostes com-
primi possent, atque ita eius du-
ctu, & auspicijs Ecclesia con-
quiescere: idcirco Imperator
Ro. creatur, quem hodie certi
Principes Germani eligunt, Pon-
tifex Rom. examine prævio ap-
probat, inungit, cõsecrat, ac de
mũ corona donat: aut, si eum tã
to culmine dignum non iudica-
rit, quia fortè eũ sacrilegũ, vel
excommunicatum, fatuum, vel
hæreticum, aut paganum inue-
nerit, reiiciendi etiam potesta-
tem habet, licet etiam concor-
dib. suffragijs electus esset. Sed
& cum illos segnes vider, qui-
bus deligendi Imperatoris po-
testas competit, potest summus
Pontifex eorũ incuria animad-
uersa, quæ in tantè molis nego-
cio omninò fugiẽda est, ipse ea
vice hoc eligèdi munere fungi:
aut, si paria electorũ suffragia di-
uersos petentiũ viderit, eius ar-
bitrio cõmittetur, quæ ex eis cõ-
secrare, & cõtrà donare volu-
erit^d. Sed de huius electione ali-
bi diffusè: noshic de illis electio-
nib, tractemus, q̄ cuius p̄fecto

*d. c. venerabi-
lem. extr. de
elect.*



communes esse possunt.

Principiò igitur scièdam est, tribus modis electionem fieri solere: nam vel omnes, penes quos potestas est eligèdi, repètere quodam quasi diuino spiritu afflari, nemine eorum in diuersa trahente, in eundem eligendum conveniunt, quæ electio in optimos homines Dei voluntate quandoque incidit: aut electores, seu, vt se hoc eligendi onere liberent, seu forte, vt minore turba res exitum fortiatur (quæ solet plerumque in huiusmodi negotijs oriri) in aliquos, vel ex suo collegio, vel etiam extraneos homines id muneris ex compromisso ea vice transferunt: aut denique (quod frequentius contingit) ipsi singulas omnium sententias inter se exquirentes, eum eligunt, qui crebrioribus prudentiorum calculis opratus fuerit^a.

Ad Electionem autem faciendam omnes evocandi sunt, quibus suffragiorum ius competit, modò in prouincia sint: nam vel vno omisso, electio infirmari potest^b. Eligere autem possunt omnes ex illo collegio, cui Pastor, vel minister dandus est, modò idonei sint. Sed excommunicationi illigatus ius eligendi nullum habet^c: nec quis in cathedrali, aut collegiata Ecclesia, seu seculari, seu re-

gulari suffragiorum ius habet, qui in subdiaconorum ordine receptus non sit^d: nec qui ad ad eos ordines intra annu, cum posset, promotus non est, quos dignitas, personatusve, aut officium suum exigit^e: nec qui illi regulæ, cui pastor dandus est, nondum ita se addixit, vt inter professos, vel tacite, vel expresse censerì possit, cum professis deligendo Prælato in Ecclesijs regularibus, vel monasterijs suffragari poterit: nec laici conuersi, vt vocant, cum clericis in comitijs intererunt^f, quanto minus laici simplices repelluntur enim, quamvis Ecclesia, cui prefectum dare volunt, eorum in patrocinio esset, cõtraria etiam consuetudine non obstante^g.

Et quisquis electioni de se facte per secularis potestatis abvsum consentit contra Canonicam libertatem, electionis commodo carebit, & ineligibilis fiet, nec absque dispensatione ad aliquam dignitatè eligi valebit. Ac qui electionem huiusmodi, quæ ipso iure irrita censeatur, presumpserint celebrare, ab officijs & beneficijs, per triennium penitus suspenduntur, eligendi tunc potestate priuati^h. Eligendù quoque vndequaue idoneum esse oportere nemo ambigit.

Suffragia autem pura, certaque esse debent, non sub conditione incertave, aut ambigua, aut alternatiua ferri: inania enim

^a c. quia propter. extra. eod.

^b c. bonæ me. primo. extr. eo. c. coram. ubi gl. & c. in genesi.

^c c. illa quotidiana. ubi doct. ext. co. & c. si ubi doct. de procur. & c. si de cler. excom. minist.

^d cle. ut bi. de æta. et qual. ubi gl.

^e cle. ut bi.

^f ca. ex eo. in prin. & si. cū gl. in 6.

^g c. sacrosanctia. & ca. Messana et utrobique gl. & doct. Ex co.

^h c. quisquis. de elect.

nim hæc essent, & nõ modò cæ-
 terorum vim non impedirent,
 sed etiã illis accrescerent^a. Nec
 suffragium per literas absentis
 declaratum valeret, licet nullus
 ex collegio veller ipsius esse p-
 curator, nec ipse nolente capi-
 tulo extraneum valeat deputa-
 re: votum enim non ante scruti-
 nium, sed in ipso scrutinio fe-
 cretè, & sigillatim tantummo-
 dò est exprimendum^b. Per p-
 curatorem quidem licebit vo-
 tum exarare, qui eiusdem colle-
 gij sit, modò iustè impeditus do-
 minus absit, quod, si opus fue-
 rit, iureiurando affirmare eum
 oportebit, & dummodò ibi sit,
 vnde vocari eum ad electionè
 celebrandã oporteat^c. Procu-
 rator autem, quem suo nomine
 legerit, eundem vice domini e-
 ligere debet, nisi speciali man-
 dato domini ei præscriptũ sit,
 quem vice ipsius eligere debe-
 at^d. Non tamen necesse est, o-
 mnium suffragia in vnum con-
 venire, sed tantum maiorem, sa-
 nioremque collegij partè. Nec
 rursus satis fuerit, quem plura
 competitoribus suis puncta re-
 tulisse, nisi eadem dimidiam to-
 tius collegij partem transcen-
 derent^e. Cæterum duabus ele-
 ctionibus factis ea firmissima
 est electio, quæ oppositam ele-
 ctionè duplo maiore suffragio-
 rum numero superarit: hæc en-
 nim nisi Electorum authorita-
 te penitùs sublata infirmari ne-

quit, veluti excommunicatio-
 ne maiore, suspensione, depo-
 sitione, simonia^f, aut electi e-
 normi inscitia, aut simili exce-
 ptione opposita^g: alia verò le-
 uior exceptio electoribus, aut
 electis opposita nihil oberit, ve-
 luti si suam ipsorum, aut electi
 grauitatem, scientiam, integri-
 tatem illa aduersarij maiorem
 afferant^h.

Sed, ne quid vos lateat, hæc
 forma in electione celebranda
 obseruatur: imprimis, n. colle-
 giũ ex suo corpore idoneos ali-
 quos homines eliget, quorum
 cura sit, omnium ex collegio sen-
 tẽtias secretò, & sigillatim exq-
 rere, & describere, illi mandato
 perfecto omni cunctatione ob-
 iecta, quicquid sequutũ fuerit,
 palàm in collegio recitabunt,
 quo factò non licebit electori-
 bus amplius vota sua reuocare,
 vel mutareⁱ. Diuulgatione scru-
 tini facta in collegio, ipsa suffra-
 gia sunt inter se conferenda, &
 quæ plura maiorisq; ponderis
 fuerint, eligẽda, moxq; electio
 pronuncianda^k: ad quod etiã
 per superiorem, si oportuerit,
 compelli possunt^l, nec sufficit
 electionem aliquo factò, cuius-
 modi est deportatio, declarata
 esse^m. Electione facta ea scri-
 pturæ publicæ credita electo of-
 ferri debetⁿ, octo dierum spa-
 cio, ex quo id commodè po-
 test, eiusque consensus peti:
 quod spacium Nicolaus III.

f. c. p. ext. cod.

g. c. cum nobis, de elect.

h. c. si quando, in 6.

i. c. publicato, extra.

k. d. c. quia propter in pri. & fin.

l. d. c. publicato.

m. c. Ecclesia uestra in princ. ubi Deft.

n. c. cupientes. S. cæterum. & in prin. in 6.

præfixit, cum nullus olim terminus definitus esset, sed ius dicentis arbitrio relinqueretur: ille verò acceptis electionis suæ codicillis, intra mensem assensum suum, si eum acceptet, præstare tenetur, nisi Prælati alicuius, cui subsit, venia non impetrata, nefas ei sit electionem agnoscere: huic enim tantum temporis præter supra dictum mensem indulgetur, quantum satis esse credatur licentiæ à Prælato impetrandæ, considerata ipsius Prælati longinquitate.^b Quòd si electioni cõsenserit, eam à Prælato, cui ea dignitas, vel officium, vel sacerdotium subest, confirmari curabit: quo autem tempore id fieri debeat, multoties variatum est, ut infra suo loco dicemus.^c

Electio autem ipsius negotium, qua Cathedralibus, vel regularibus Ecclesijs Præfectus quæritur, tribus mensibus ab interregni die est absolvendum, si ea sit suprema illius Ecclesiæ Præfectura: sin alia dignitas post supremam sit, in alijs autem Ecclesijs quævis dignitas, semestri tempus habent: largius enim tempus in his concessum fuit, quia minus periculum in horum vacatione versatur, quam supra dictorum.^d

Hæc tamen tempora neque iusta causa impeditis, neque dignitatis vacantis scientiam non habentibus labentur^e; si verò

nulla iusta causa impediti hi, quibus eligendi ius competit, hæc tempora labi permiserint, electione non facta, ad proximum Antistitem devoluetur electio cum iisdem temporum spatij: quibus item frustra lapsis, in eum Canonicè animadvertetur^f, atque ad superiorem eius prælatum immediatè transferetur^g. Sed olim in eligendo Episcopo negligentia summus Pontifex supplebat^h, hodie autem supplebit quidem, si indignus quis designatus, vel forma à Concilio tradita ommissa sit: secus si per negligentiam electio dilata, idque in Cathedralibus duntaxat Ecclesijs, in alijs autem Ecclesijs nunquam immediatè summus Pontifex aditur, sed supra dicta servanda suntⁱ. Et hæc de Electione, quæ ex scrutinio fit: pauca etiam dicamus de illa, quæ ex compromisso celebratur.

In qua non minus hoc observatur, quòd si à maiori parte eorum, in quos compromissum est, celebrata fuerit, mandati forma ad vnguem servata, non poterit electus recusari^k. Compromissum tamen per omnes factum esse oportet nemine discrepante^l, & ante electionem fieri oportet: nam compromissum post electionem factum in præiudicium electi, laudumque ex eo sequutum, electo nihil nocet^m. Si illi, in quos compromis-

^a c. quàm sit. in 6. ubi gl. uerfi. quàm ciuils.

^b d. c. quàm sit. ubi glo. uer. conditio. in fi. c. si religio. sus.

^c in tit. de cõfirmat. electi.

^d c. ne pro defectu. de electi. c. 2. ubi Ab. de concess. præb.

^e c. quia diuersitatē. de cõcess. præb.

^f d. c. ne pro defectu. ubi Ab. nu. 6. ^g Ab. d. c. ne pro defectu. c. d. c. 2. n. 6. ^h glo. d. c. ne pro defectu. uerfi. deuoluetur.

ⁱ d. ca. quia propter. ca. quanquam. ubi gl. uerfi. deuoluetur. in fi. in 6.

^k c. cum dilectus. ubi Ab. bas. extra. cod.

^l Ab. d. c. quia propter. d. uel saltē. n. 2.

^m c. cum inter Canonicos. ext. co.

missum est, tempora iuris labi A
permiserint nulla electione fa-
cta, compromittentium Anti-
stes non minùs hoc casu adiri
debet, quàm si ipsismet cõpro-
mittentibus ea negligentia ad-
scribi posset. At si indignum
elegerint cõpromissarij, ad cõ-
promittentes electionis ius re-
dibit, nisi & ipsi eandem electi-
onem ratam habuissent. Quod
iuris seruabitur, & cum electus
vir alioqui idoneus electioni
non consentit: nam & hoc casu
compromittentes alium elige-
re poterunt^a. Electio ex com-
promisso à pluribus facta, non
minùs per vnum proferri de-
bet, quàm quæ ex scrutinio ce-
lebratur^b. Si contingat ele-
ctum minimè assentiri electio-
ni de se factæ, vel post consen-
sum iam præstitum ei renunci-
are, aut decedere, aut eius ele-
ctionem deleri, aliquo fortè e-
ius vitio, quod prius latuerat,
emergente, quoties id conti-
gerit, tantundem electores tem-
poris habebunt à dissensu, re-
nunciatione, morte, vel irrita-
tione ad aliam electionem fa-
ciendam, quantum in prima e-
lectione habuerant, nisi aliquo
dolo ipsi notari possint^c.

Qui duabus electionibus ad
idem ius optatus fuerit, vtram
ex eis voluerit, eligere eum
oportebit, altera ommissa, ad
quam reditus posthac non da-
bitur^d.

In electionibus autè monia-
lium, quæ suo monasterio præ-
esse debêt, siue ex scrutinio, seu
ex cõpromisso fiant, præcipua
quædam iura statuit Bonifaci-
us octauus, quæ hic non referi-
mus^e.

Cæterùm, quia sepe existunt
litigiosi homines, qui vel inui-
dia, vel odio, vel avaritia quan-
doque inducti potius, quàm rei
Ecclesiasticæ bene agendæ stu-
dio electiones rectè & ritè fa-
ctas omnibus, vt ita dicam, ma-
chinis disturbare conantur, pro-
pterea, ne his ad nequitiam fe-
nestra aperiatur, certæ poenæ
statutæ sunt aduersus huiusmo-
di calumniarũ machinatores: si
quis enim per calumniam con-
tra electionis formam opposue-
rit, aduersario expensas & di-
spendia propter litem suscepta
sarcire cogetur: at si in personã
fuerit calumniatus, beneficijs
Ecclesiasticis, si quæ in Ecclesia
possidebat^f, triennio carere co-
getur: quibus se temerè ingerès
perpetuò spoliabitur citra om-
nem vitæ spem, nisi manife-
stis probationibus se à calum-
nia purgauerit, multa que alia in
hancrè prudèter provisã sunt,
tam per Bonifacium octauũ, &
Clementem tertium, quàm per
alios Romanos Põtifices^h, quæ
hic consultò missa sunt, ne ty-
rones multiplicitate doctrinæ
oneremus.

Illud non prætermittam, In

^e c. indemnita-
tib. in 6.

^f glo. c. pri-
mo. §. si. ue-
sic. benefi-
ciji. in 6.

^g c. p. §. sine
in 6.

^h e. ut circa.
c. qui cõtra.
c. procura-
tor. in 6. et
ele. cõfirm.
co. lib.

^a c. si cõpro-
missarius.
eo. tit. in 6.

^b c. sicut. in 6.

^c c. si electio.
in 6.

^d c. ut quis. in
6.

causis super electionibus proce-
di simpliciter & de plano, sine
strepitu & figura iudicij.

a *de. dispen-
diosan. de
iudic.*

DE POSTVLATIONE
Prælatorum, & Nomi-
natione,

TITVLVS VIII.

Existunt interdum viri, quo-
rum optimæ artes magno
vfu essent Ecclesijs, veluti
literarum doctrina, magnus re-
rum vsus, & morum vitæq; inte-
gritas, verum aliquid in eis desi-
deratur, quod impedimêto est,
ne Ecclesijs præfici possint: qua
propter ne hac causa Ecclesia i-
doneis careat, compertum est,
vt hosce viros collegium vtili-
tatis publicæ gratia, ab Antisti-
tibus sibi Prælatos dari petat,
quæ res iure nostro Postulatio
vocatur. Ita enim Antistites hu-
iusce rei causâ aditi, egregijs
eorum, qui postulantur, mori-
bus, & disciplinis moti, postula-
tionem admittent, si eis ita vi-
debitur: post quod (vt evitetur
circuitus, & Ecclesiarum dispê-
dium) alia electione, vel confir-
matione postularus nõ indige-
bit, sed omne ius consequetur,
non secus ac si electus, & cõfir-
matus fuisset.

b *Ab. c. p. col.
fi. n. 34. ex
tra. de po-
stul.*

Hinc apparet, nihil aliud esse
Postulationem, quàm concor-
dem, & certam supplicemque
collegij petitionem Antistiti fa-
ctam eius personæ, quæ aliquo

A defectu ad regendam vel admi-
nistrandam Ecclesiam admitti
non poterat. Quod de solen-
ni Postulatione dictum intelli-
gimus, id est, de ea, quæ ad Præ-
latum ipsum rectâ intenditur,
qui potest omne Postulati impe-
dimêtum remouere: nam &
alia quædam Postulatio est, quæ
simplex appellatur, quia nullâ
solemnitatem desiderat, sed ei
fit, cuius consensus necessarius
erat, vt promoueri quis posset,
vir alioqui vnde quaque idone-
us: fortè enim eius intererat,
hunc eo inconsulto nõ promo-
ueri. Ex epli gratia, Interest Ab-
batis, ne ipso invito eius mona-
chus ad Episcopatum assuma-
tur: interesse potest patris, ne i-
pso ignorante eius filius Eccle-
siæ præficiatur: horum igitur con-
sensus per simplicem postula-
tionem erit petendus: quæ si po-
stulatio fuerit admissa, adhuc ta-
men electione & confirmatio-
ne opus erit: neque enim hæc
postulatio simplex illi superio-
ri par est iudicanda, cum illam
electionis & cõfirmationis vim
secum trahere dixerimus, vt om-
nis ambitus evitetur. Postu-
landi autem solenniter sunt, vt
diximus, quibus aliquod impe-
dimêtum obstat, ne eligantur:
veluti Episcopus, vt ad alium
Episcopatum transferatur, po-
stulandus est. Item, qui vel æta-
tis, vel ordinis, vel irregularita-
tis, vel criminis, vel natalium,
vel

c *Abb. in Ru-
bri.*

d *Abb. c. p.
col. fi.*

vel quem alium similem defectum patiuntur, solenni postulatione egere noscuntur, quæ illi fieri debet, qui impedimentum remouere potest. Hinc qui ad officium, vel dignitatem Episcopatu inferiorem expetitur, poterit à suo Episcopo postulatus concedi: hoc enim est perpetuum, vt qui confirmandi auctoritatem habet, is & postulationem admittere possit, dum maior non sit defectus, quam vt ab ipso tolli queat. Quid enim si decem & octo annorum adolescens ad Archidiaconatum petatur, non potest utique Episcopus huc defectum ætatis remouere, & si alioqui Archidiaconi confirmandi potestas ad eum pertinere noscatur, erit ergo à summo Pontifice postulandus: Episcopus autem à summo Pontifice semper postulandus est^a. Certa autem & constans sit postulatio solennis: cõfufis enim incertisque verbis facta repelleretur. Finge collegiũ hac verborum farragine vsum, Eligimus postulãdo, vel postulandum, & postulamus eligendo, vel eligendum. hæc profectõ verborũ confusa congeries, neque electionis, neque postulationis vim vllam habet. Quæ ratione & illa postulatio tanquã minus legitimẽ facta, reijcienda est, quæ hoc modo fit facta, videlicet Eligo & Postulo, pro vt melius de iure videbitur: nisi

A iusta & rationabilis fortẽ subesset dubitationis ratio, vtũ ille postulandus esset, an eligendus: quod cũ accidit, is, qui hoc modo fuerit optatus, altervtrã viam eligere tenetur (à consensus tempore) vel electionis, vel postulationis, qui consensus intra mensem post redditum sibi optationis instrumentum præstandus est: altera autẽ earũ via electa, ad alteram sibi aditũ præcludet^b. Itẽ vt postulatio admissa proficit, omnes postulati defectus in ea expressos esse oportet, qui electionẽ infirmare poterant: quin & hi, qui huiusmodi postulationẽ defectibus aliquibus suppressis admittissent scientes, deinceps postulationes admittẽdi potestate priuarentur^c. Postulatio autẽ facta, & summo Pontifici, aliivẽ Antistiti, qui admittendi ius habet, oblata, revocari deinceps non potest, quãvis antea quã oblata esset, revocari posset: quia in re deprehenditur differentia inter electionem & postulationem, si quidem electio publicato scrutinio amplius mutari nõ potest^d. Hoc tamen postulationi cum electione commune est, quod non minus examinanda est, quã electio^e, & eandem formam exigat, quam supra in electione esse necessariã demonstrauimus^f.

Est & aliud quid postulationi affine, sed aliquantisper ta-

Dd

^b c. p. in 6. u. bi gl. uer. cõ sensus.

^c Ab. c. fi. de postul. prælat. n. 9.

^d c. bonæ memoriæ ubi Ab. n. 10. de electi. dixi supra.

^e ca. licet de trãsl. Epif. Abb. d. ca. quia propter. col. 3. post med. de electi.

^a Abb. c. fin.

men ab ea diuersum, quam nominationem appellat: ^a enim cū postulatione conuenit, quia & ipsius duæ sunt species, Altera simplex, Altera solēnis. Simplex est, cū Canonici, vel alij electuri prius, quàm ad scrutinyum faciendum se accingant, ipsi inter se aliquos ex omnibus nomināt, tanquam eos potissimum eligi dignos, à cæteris seiungentes, quæ admodū sterilis est nominatio, nec vlla cum postulatione affinitate coniungitur^a. Solennis autē Nominatio dicitur, cū collegiū duos, vel tres, qui præstantissimi omnium videantur, vel plures seligit, quorum nomina in scriptis solenniter deposita ad summum Pontificem, vel aliū, qui in hoc potestatem habeat, transmittit, supplicans, vt eorū vnum Ecclesiæ dare præsidem, vel ministrum velit^b. Quæ nominatio à Postulatione discrepat in hoc, quia Postulatio de vno tantum fit, nominatio de pluribus^c: in hoc autem cum ea conuenit, quòd vbi solenniter est facta, ab ea resilire non licet, sicut neque à Postulatione superiori iam reddita, nisi Prælati ipse postulantibus, vel nominantibus morem gerere velit: quo casu etiam ipso postulato, vel nominato repugnante, retractatio tamen permittitur^d.

In causis super Postulationi-

bus proceditur simpliciter & de plano, sine strepitu & figura iudicij^e.

DE CONFIRMATIONE electi, & consecratione,

TITVLVS IX.

Vi ad aliquam Præfecturam electus est, non tamen idcirco plenum ius dicitur consequutus, nisi electionis confirmationem à suo Antistite impetrarit: quare si qs ante, quàm confirmatus esset, administrationi temerè se ingesserit, non solum confirmationis spe, sed etiam omni iure ei per electionem quæsito priuatus erit^f, a-

dedò vt neque œconomi, neque Procuratoris titulus ei vlli auxilio sit^g. Neque ab re hoc indutum est, vt confirmari debeat: ita enim fiet, vt examinatione à pluribus facta, vix aliquis non idoneus pmoueri possit, cū & ille, penes quem est potestas confirmandi, de electo examinationem sumat, quamvis nemo contra illum opposuisset, quem si idoneum non repererit, rejiciet tanquam minus legitime electum^h. Sed interdū

accidit, vt qui ad confirmationem accipiendam non admittitur, non tamen omnino repellatur, vt si quis ante iustam ætatem sit electus, quæ aut necessitas, aut certè poscebat utilitas:

is

^a Abb. ca. p. col. fin. nu. 34. & ca. quodd. sicut. §. super. co. nu. p. de electa. & ca. bonæ memorie. nu. 8. de postu.

^b Hostien. in Summa, de postul. col. p. in fi. & seq.

^c Hostie. ubi supra.

^d c. bonæ. 2. ubi Ab.

^e ele. dispensam. de iudic.

^f ca. qualiter. ubi Ab. nu. 4. extr. c. auaritie. de ele. in 6. d. ca. auaritie.

^h c. cū nobis. ex. de electa.

is enim etsi confirmari nō possit, poterit tamē procurator fieri cum libera tam in spiritualibus, quā in temporalibus administratione^a. Nec parui aestimanda est administratio huiusmodi libera: nam eas ferē utilitates affert, quas confirmatio ipsa: quippe talis procurator cathedralis Ecclesiæ omnia poterit, quæ Iurisdictionis sunt Episcopalis, & quæ confirmatus possit, excepta bonorū immobilium alienatione: illa autem, quæ ordinis sunt, & ministeriū exigunt consecrationis, poterit iubere per alios Episcopos exerceri^b: nam hæc neq; verē confirmatus exequi potest, nisi etiā consecratus sit: ex confirmatione enim ea duntaxat quærentur, quæ iurisdictionis sunt, veluti potestas iudicandi, excommunicandi, corrigendi, iuramentā à vasallis accipiendi, item cōfirmandi, investiendi, beneficia conferendi, & si quæ his similia sunt: non autem ea, quæ sunt ordinis, & quæ maioris inquisitionis discussionē exigunt, in quibus censentur clericorū ordinatio, & depositio actualis, Chrismatis consecratio, virginum benedictio, Ecclesiarum & altariū consecratio. Hæc enim & similia, quæ ordinis sunt, ex consecratione demum acquiruntur^c.

Item, si quis valde remotus, putā extra Italiam, cōcordibus votis electus sit, poterit dispen-

A. satiue propter necessitates Ecclesiarum, & utilitates in spiritualibus, & temporalibus administrare: sic tamen, vt de rebus Ecclesiasticis nihil penitus alienet: quæ tamen omnia procedunt, si immediatē ad Rom. Pontificem pertineant^d.

In confirmationis autem petendæ terminis varia iura diuersis temporibus seruata fuerunt: nam olim, etsi electus in ea petenda segnis fuisset, non propterea ius electione quæsitum amittebat, sed tantum poterat à prælato, vt eam peteret, compelli^e. Sed postea Gregorius X. constituit, vt intra menses tres post agnitam electionem peteretur, qua non petita electio irritaretur^f. Sed exinde Nicolaus III. sanxit, vt electi ad regimen Ecclesiarum Cathedralium, vel regularium, cum à summo Pontifice cōfirmandi sunt, pluribus terminis post consensum electioni præstitū ad confirmationem petendā potiantur, mense primo post consensum, vel post obtentā de electione notitiā, si eam debito tēpore nō contigerit factam, quo mense ad sedem Apostolicā iter arripere debeant: altero deinde mense ex itineris longinquitate moderando, quo ad dictā sedē pervenire queant, & demū tertio viginti dierū spatio, qua ipsi corā eadem sede se sistant, vel impediti, quo minùs sistere se possint,

Dd 2

d. e. cum no-
bis. ubi glo.
Ab.

b. ca. is cui. de
elect. in 6.

c. ex trans-
missa. ubi
gl. fi. de cle-
ti.

d. ca. nihil. §.
fi. de el. et.

e. gl. final. r.
quā sit. de
elect. in 6.

f. d. ca. quā
sit.

vt eo saltem termino impedi-
menti causam proponat, & a-
liorum quindecim dierum ter-
mino probent: quæ si statuta e-
lectus non obseruarit, vel supra
dictis quidē obseruatis, & cau-
sa legitima impediementi pro-
posita, & probata procuratorē
idoneum & instructum non de-
derit, aut sublato postea impe-
dimento ipse se non statuerit,
omni iure ex electione quæsitō
priuatur, multaque alia consti-
tuit, quæ in eius constitutione
leguntur^a. Quam Nicolai Con-
stitutionem postea Bonifacius
octauus multis modis declara-
uit & extendit, inter cætera sta-
tuens, vt satis non sit huiusmo-
di electo ad sedem Apostolicā
uenisse, nisi vsque ad finem ne-
gotium prosequatur^b. Qui er-
go plenum & integrum ius vo-
luerit in Episcopatu habere,
hunc oportet non confirmatū
modò esse, sed etiam (vt supra
diximus) consecratum: per cō-
secrationem enim fœdus con-
iugij spirituale, quod est inter
Episcopum & Ecclesiam, intel-
ligitur consumatum, quod ele-
ctione fuerat initiatum, & con-
firmatione ratificatum^c. Hinc
& si iam sit consecrandus, cum
celebretur missa, quæ de more
in his solennibus dici solet, si ta-
men ad consecrationem non-
dum est deuentum, non poterit
ordines conferre, nec eodē die
etiam post consecrationem.

^a c. cupientes.
de elect. in
6.

^b ca. si post-
quam, in 6.

^c ca. licet. de
transla. E-
pisc.

A Consecratio autē Episcopi in-
ter Epistolæ recitationē & Euā-
gelij celebrari solet, sicut etiam
cæterorum omnium præter Ro-
manum Pontificem, qui vnus
ante hymnum Angelicum con-
secratur, & mox ipse incipit mis-
sarum solennia, & perficit con-
secratus^d. Et quidem Episco-
pi consecratio intra sex menses
petenda est^e. Archiepiscopus
verò plenam eius dignitatis ad-
ministrationem non prius con-
secutus dicitur, quàm pallium
impetrarit: quapropter nec pri-
us poterit cōciliū vocare, Chri-
sma facere, Basilicas dedicare,
clericos ordinare, & Episcopos
consecrare^f. Episcopus autem
consecratur à tribus illius pro-
uinciæ Episcopis, cæteris con-
sentientibus, Archiepiscopi iuf-
su præcedente. Consultius ta-
men fuerit, si ipse Archiepisco-
pus vnà cum suffraganeis suis
eum sacrarit^g. Consecratio ve-
rò fit vnctione capitis, & manu-
um Chrismate solennibus ver-
bis additis^h. At Archiepisco-
pus ab omnibus prouinciæ suæ
Episcopis consecratur in sede
Metropolitanaⁱ.

DE AVTHORITATE,
& vsu pallij,

TITVLVS X.

Q Via titulo præcedenti est
traditum, Archiepiscopo
tunc demum plenum ius
in

^d e. quod sic-
ut. §. super
eo. de elect.
^e cap. 2. ubi
Ab. m. 22.
§. 35. de
transl. Epi.

^f d. ca. quod
sicut. §. su-
per eo.

^g c. si archie-
piscopus. et
seq. de tēp.
ordinat.

^h ca. un. §. p.
in fi. ubi gl.
de sacramen-
ti. §. ibi
Ab.

ⁱ d. c. si Ar-
chiepisco-
pus.

in ea dignitate esse acquisitum, cum pallio fuerit honestatus, aliqua de hoc insigni dicenda sunt.

Est igitur Pallium, ornamentum Patriarcharum, Archiepiscoporum, Metropolitanarum, & quandoque etiam Episcoporum, de corpore beati Petri sumptum, Episcopalis dignitatis plenitudinem conferens: eiusque conferendi potestas in quatuor principes Patriarchas, scilicet Constantinopolitanum, Alexandrinum, Antiochenum, & Hierosolymitanum soli Rom. Pontifici competit: in ceteros vero s. dictos quatuor inferiores Episcopos ipsi illi principes quatuor Patriarchæ conferre possunt^b, nec cui concedi solet, nisi prius sedi Apostolicæ fidelitatis, & obedientiæ præstiterit sacramentum^c.

Idcirco autem de Petri corpore id sumi dicitur, siue (ut quidam credunt) quia super altare Petri benedicitur, & consecratur, atque inde mox ab illo excipitur, qui eo est usus, si præsens sit, vel si absit, ab ipsius procuratore eius nomine^d: seu (ut alij senserunt) quia à Rom. Ecclesia proficiscitur. nam & illi quatuor viri Patriarchæ, dum illud subiectis sibi Archiepiscopis conferunt, non citra Papæ autoritatem id faciunt^e. Eo vero Pallio utetur Primas ille, in quem fuerit collatum, in qualibet sibi creditæ Ecclesiæ

provincia^f, extra provinciam eo non utetur: sed nec omnibus diebus eo uti potest, sed certis duntaxat, staturisque diebus: neque valeat consuetudo, ut etiam extra provinciam vsui esse possit^h. Rom. autem Pontifex dum sacra facit, pallio semper & ubique uti potest, nullo dierum, vel locorum habito discrimineⁱ. Solet tamen idem Pontifex Rom. nonnumquam indulgere, ut Archiepiscopus necessario impeditus, ne possit ad ditionis suæ Ecclesias accedere, suffraganeos suos consecraturus, & clericos ordinaturus, possit in aliena etiam Ecclesia, ad quam huius negotij causa se cesserit, pallium suum induere, dum modò eius Ecclesiæ Episcopus hoc permittat^k. Non tamen prohibetur Archiepiscopus etiam sine pallio, & aureis calceis, quæ sandalia appellant, consecrationem celebrare, modò ei collata sint. nam si nondum ei pallium esset traditum, aliud esset dicendum: necdum enim Archiepiscopi nomine appellandus esset, nec Pontificalis officij plenitudinem esset consecutus, ut etiã supra diximus^l.

Illi, qui apud sedem Apostolicam pallio fuerint honestati, cauti sint, ut inde proficiscetes eius rei testimonium secum literas ferant, nisi & provētibus omnibus priuari, & ab actibus gerendis exercendisque arceri.

D d 3

^a Ab. in Rub.

^b c. antiqua. de privileg.

^c c. significasti. extra. de elect.

^d gl. p. c. significasti. extra.

^e Ab. c. significasti. col. pe. ad fi. in gl. pe. de elect.

^f c. p. hoc eod. tit.

^g c. ad honorē.

^h c. extuarum.

ⁱ c. ad honorē.

^k d. c. extuarum.

^l c. nisi specialis.

a extr. iniuncta. in fi. de elect. velint^a. Nemini autem alij quis pallium suū commo- det, personæ etenim hæere debet, eaq; defuncta simul sepulchro
b c. 1. tradi^b, nisi ad Ecclesiam transla- tus sit: tunc enim nouo pal- lio erit exornandus vetere om- misso^c. Nec prætermitten- dum est Pallij traditionem cri- minis obiectione non differri, nisi obijciens præmisso iuramē- to obiecta prober intra bime- stris temporis spacium à colla- tionis die^d.

c c. bonæ. 2. in fi. ubi gloss.

d extra. p. co. tit. in com.

DE TRANSLATIONE Episcopi,

TITVLVS XI.

Sciendum est Episcopū non semper in Ecclesia sibi credi- ta perpetuò manere: nā inci- dunt quādoq; tempora, quibus factu optimum videtur, Episco- pum à prisca Ecclesia ad alterā transferri, dum ad id, vel Eccle- siæ necessitas vrget, vel patens vtilitas hortari & impellere vi- detur^e. Verūm cū huiusmo- di casus contingit, caueat tamē Episcopus, ne sua sibi authori- tate hoc arroget: quod si facere ausus fuerit, neque ad hanc, cui inhiabat, Ecclesiam ei concede- tur accessus, neque ad veterem, quam alterius spe omiserit, re- migratio^f: quinimò nec ei pro- derit à Patriarcha hanc se tran- ferendi licentiam habuisse, &

e c. mutatio- nes. c. seq. 7. q. p. c. quan- to. exir. co.

f c. 3.

A Patriarcha ipse, qui sibi id iuris vendicare non erubuerit, suspē- detur ab Episcoporum confir- mandorum potestate s. V- g c. p. num enim Romanum Pontifi- cem hoc ius habere transferen- di Episcopi certum est^h, quod *b c. 2.* non minū in confirmatis dun- taxat Episcopis traducendis, li- cet nondum cōsecratis, locū ha- bet, cū licet cū his consuma- tum nondum sit matrimoni- um, contractum tamen esse, cer- tum sitⁱ, ideoque sine summi Pontificis venia id diuidi nefas est^k. Pontificis autem maxi- mi indultum, quo huiusmodi translationi annuit, angustè est interpretandum: quare si ad maiorē priore dignitatē tran- situm concesserit, non auxilia- bitur ad parem dignitatem mi- grare cupienti^l.

i c. 2. exir. co.

k d. c. 2.

l c. fut.

DE OFFICIO ordinarij,

TITVLVS XII.

Videamus nunc, quæ sint Prælatorum partes, & quæ potestas, & ordinariorum imprimis, id est, eorum (vt Ho- stiensis docuit) qui suo Iure, vel Principis beneficio iurisdic- tionem vniuersaliter exercere pos- sunt: cuiusmodi sunt legati A- postolici, Patriarche, Primates, Metropolitæ, Episcopi: item quivis collegiatæ Ecclesiæ præ-

præfectus, quamvis Episcopo inferior, eisque subditus: nam & is iurisdictionem in plebem suam habet, eiusque excommunicationem in subditos contortam etiam eius Episcopus feruare tenetur, nec potest eam auferre, nisi excommunicatus satisfecerit, & ipse Prælati admonitus de relaxatione ab Episcopo sit^a: gubernacula vero Episcopalia non nisi maioribus populis præsidere oportet, ne dignitas vilescat, & frequentioribus ciuitatibus^b.

Horum igitur ordinariorum qui Episcopali gradu sunt illustrati, officium & potestas erit, in suis diocesisbus adulteria, & scelera inquirere, vlcisci & iudicare, & cum opus fuerit, manum quoque secularem sibi auxiliarem adiscant^c. Itē hæc sunt iura Episcoporum præcipua, in Ecclesijs, & sacellis suæ diocesis, Canonicam obedientiam habere, ac institutionem & destinationem, cum Capituli tamen sui consilio^d, correctione, & reformationem, & censuram Ecclesiasticam, & iurisdictionem causarum omnium ad forum Ecclesiasticum de iure spectantium, sacramentorum omnium, quæ ab Episcopo sunt accipienda, collationem, synodum, & synodatici, seu cathedralici nomine certam portionem, quartam decimationum, & mortuorum, visitandi etiam ius,

& visitationis nomine procuratorem moderatam, & charitatis subsidium^e, multaque alia^f, quorum omnium alia diocesanæ legis dicuntur, ut illa, à quibus monasteria de iure exempta esse constat, quæ Panormitanus Abbas recensuit^g: illa autem, quibus etiam monasteria adstricta sunt, ad iurisdictionis legem dicuntur pertinere^h: & sciendum est, quod quamvis hæc vtraque iura tam diocesanæ legis, quam iurisdictionis ad Episcopum spectent, inter se tamen præter supra dicta etiam ita differunt, ut sententia in altero iure lata alteri præiudicium non feratⁱ.

Cum Episcopus in tota sua diocesi iurisdictionem ordinariam habeat, dubium non est, quin in quolibet loco diocesis non exempto, possit per se, aut per alium pro tribunali sedere, causas fori Ecclesiasticas, si earum merita exposcant, capi iubere, & in carcerem detrudere, cæteraque ad eius officium spectantia exercere^k. Archiepiscopus vero, et si in omnes prouinciæ suæ suffraganeos iuris habeat dictionem, in suorum tamen suffraganeorum subditos potestatem non habet, quibusdam exceptis articulis^l. Sic & Patriarcha non potest de causis eorum

e c. conquere.
te.

f c. luminoso.
18. q. 2. Ab.
c. dilectus.
col. 3.

g Ab. d. c. dilectus.

h c. p. 10. q. 2.

i d. c. dilectus.
ubi Abb.

k c. cum Episcopus. in 6.

l c. pastoralis.
in prin. ubi
gloss.

a c. cum ab ecclesiasticis. in p. gloss. ubi Ab. c. Ab. 1. 2. eo. ti. de offic. ordin.

b c. p. de priuileg. c. au. diuinus. 3. q. 2.

c c. p.

d c. nouit. de his. que fi. à prælat.

cognoscere, qui Archiepiscopi sui, vel Episcopi sub ditione sint, nisi appellatione ad eum legitime interposita, aut consuetudinis, vel priuilegij alicuius iure^a.

a c. duo simul.

Si contingat varias linguas & ritibus nationes eiusdem tamen Christianae doctrinae cultores, eandem ciuitatem, vel diocesim incolere, Pontifices eorum locorum viros idoneos conquire debent, qui pro linguarum, & rituum varietate eis diuina officia celebrent, & sacramenta Ecclesiastica propinent, instruere eos verbo pariter & exemplo: & praeterea, si res videbitur postulare, vicarium sibi ad sociabunt Pontificijs apicibus decoratum, qui earum gentium linguas, & ritus probe calleat: quod tamen factum non idcirco ea diocesis biceps, sed vnus capitum erit dicenda^b: neque enim potest eadem Ecclesia duos Episcopos habere, nisi forte cum Episcopus aliquis substitutus est in locum alterius propter haereticis crimen remoti. nam si Episcopus hic, qui fuerat remotus, haereticis detestetur, & Episcopatu suo restituatur, diuidetur inter utrosque Episcopatus, alia uero magna ex causa^c.

b c. p. de parrochijs. ubi Abb.

Episcopi, qui se Pontificijs quibusdam muneribus obeundis non esse idoneos sentiunt: puta, verbo Dei ad populum ferendo, Ecclesijs inuisendis, rea-

tibusque subditorum audiendis, & poenis condignis ob crimina inuendendis, idoneos viros sibi adsciscere debent, qui has partes eorum vice strenue obire possint, qui homines coadiutores, vel cooperatores appellantur, cuiusmodi virorum copia ut ne vnquam deesse possit, pro vsum Ecclesiae, multi his artibus & disciplinis optimis praediti in Ecclesijs instituendi sunt^d.

d c. inter cetera.

Cum sedes Episcopalis vacat, eius munerum partem subibit capitulum. nam & confirmabit electos, & oblatos sibi ab Ecclesiarum patronis instituet, alia que faciet, quae alibi referuntur^e. Non tamen potest liberè beneficia conferre^f. Sede autem vacante, nihil nouari contra eam potest, & ideo prius vnita illi Ecclesia dissociari non debet^g. Et iudicium contra Ecclesiam sede vacante carentem legitimo defensore institutum non tenet^h.

e c. cum olim. de maioribus obed. c. p. de instit.

f c. 2. extra. ne sede uacat.

g c. 2. de instit. in 6. Ab. d.

c. cum olim. c. p. ne sede uacat.

h c. si. ne sede uacat.

Generaliter sciendum est, ne minem esse in officio, quod pretendit, accipiendum, qui Apostolicos codicillos non ostendat, nisi & qui eos receperint, & ipsi recepti poenas Canonicas experiri velintⁱ.

i extra. in iuncta. de elect. in com.

DE OFFICIO legati,

TITVLVS XIII.

Vnc dicamus de officio Legati eius, qui cum Iurisdictione est: nam cum multa saepe

sæpe accidant, quæ ita ardua sunt, vt per locorum ordinarios absolui non possint, sed supremi Pontificis auctoritatem desiderent, ipse autem Rom. Pontifex omnibus vbiq; præstò esse non possit suam auctoritatè impertiturus, necessarium fuit, vt aliquis in prouincias latissima cum potestate mitteretur, qui Romani Pontificis gerens vicem ea administraret, quæ alioqui sedis Apostolicæ potestate eguissent. Eò igitur factum est, vt legati à sede Apostolica in prouincias mittantur, quos si qui non admiserint, aut impedierint, ipso facto in sententiã excommunicationis incidunt, eorumque terræ Ecclesiastico subijciuntur interdicto, nulla consuetudine attentã.

Atque hi cum triplicis generis sint: nam aut Cardinalium è collegio sunt, qui & propterea de latere Pontificis Legati dicuntur, qui nec frequenter curiã exeunt, nisi cù tali potestate legationis: aut Cardinalibus inferiores, q Legati cõstituti dicuntur, quib. ipsorummet ratione & meritis id munus concessũ est: aut q hoc legationis officium dignitati suæ annexũ habent, vnde & legati nati appellantur, quod vnã cum dignitate, putã Archiepiscopatus, quã habent, id officium nascatur, & eius speciei esse dicuntur Archiepiscopus Cãtuariensis, Ebor-

acensis, Remensis, Pisanus: omnes tamẽ hi, cuiuscunque generis sint, ordinariam habent Iurisdictionem, & Legati Cardinales ferè proconsulibus comparari possunt, & qui Cardinalibus sunt inferiores, ceteris præsidibus, quibus certæ sunt decretæ prouincię regendæ: quare nec cum Pontificis Romani vita, à quo Legati sint, eorũ Iurisdictione expirabit.

Horum autem officium est, causas audire eorum, qui in prouincijs suis ad se accedunt, & de querelis ad se delatis cognoscere, item Cõcilium prouinciæ vocare. Beneficia autem vacantia iure Legationis conferre, Legato Cardinali tantũ potestas permessa est: alijs autem Legatis non, nisi nominatim eis concedatur. Sed si beneficium in alicuius patronatu sit, qui clericus non sit, tunc neque Legatus à latere illud conferre potest, quamvis tunc possit, cum sub patronatu clerici est ratione Ecclesiæ, quam ipse habet. Possunt etiam legati, cuiuscunque generis sint, facere statuta in prouincia sibi commissa, post depositum quoque officium vim nihilo minus habitura. Et nemo dubitat posse etiam eos delegare, quorum tamen delegatorum iurisdictione vnã cum Legati officio, nisi citatione præmissa perpetuata sit, extinguetur.

Ee

d Sig. tract. de pens. q. 6. col. 4. in fin.

e c. 2. in 6.

f c. p. ubi lmo. col. p. in fin.

g Abb. c. quid ad translationē. nu. 7.

h c. p. in 6. ubi gl. fin.

i c. dilectus filius. ubi Abb. & glo.

k c. si ubi Abb. p. no.

l d. c. si ubi gl. & Abb.

extra. de con. su. p. in con.

b c. decreto. e. si quis Episcopus. 2. q. 6. c. vne. falso. de reser. 2. parte 5. prælud.

Spec. 1. de leg. ga. uer. si p. est uide. ve. num. 3.

Indubitati quoque iuris est, posse legatum à latere suæ prouinciæ beneficia suæ collationi reseruare: quæ tamen reseruatiõnis suæ Legationis auctoritate factæ post Legationis officium obitum nullius erunt momenti, & processus super eis agitati nihil virium tunc habebunt: cuiusmodi sunt, exempli gratia, decreta super hisce reseruatiõibus interposita, nec non denunciations, & inhibitiones per eum, vel per executores ab eo datos factæ, dum modò ad ipsorum beneficiorum collationem nondum ventum sit, & hæc quidem reseruatiõnes strictè procedunt: quare nec in eadem Ecclesia, nec eadem vnus iurisdictione duas eodem tempore reseruatiõnes Legatus vel habere, vel facere potest. Item potest Legatus Cardinalis quoscunque etiam propter manuum in clericos iniectiõnem excommunicatos absoluere, tam in prouincia ei decreta, quàm extrà, tam subditos, quàm extraneos, & aliunde profectos, dum ipse Legatus extra urbem Romanam agit. Nec minùs hoc ei licebit, quamvis iniuria grauis fuisset, vt crebris interpretum sententijs est receptum. Quæ potestas non ita laxata est alijs Legatis, qui ex Pontificis latere non sunt profecti: nam illi quidem, quibus non dignita-

a. c. present. in 6. ubi gl.

tis, quam habent, connexitate, sed sua ipsorum contemplatione Legatis esse datum est, prouinciæ suæ homines sibi subditos, dum in ea morantur, absoluendi ius habent, etsi crimen alibi contraxissent.

Sed & non subditos, si in sua prouincia excommunicationis in pœnam inciderint, non minùs absoluent. Eos verò, qui neque in sua prouincia deliquerunt, nec in ea morantur, nec à aliqua ratione sibi subiecti sunt, dubium non est, quin absolvere non possint. Quin etiam neque proprios subditos absolunt, dum extra prouinciam agunt: vt Gulielmus Durandus, Ioannes Andreae & Panormitanus Abbas aduersus Vincetium tradiderunt. Quod procedit & vt idem Panormitanus cum alijs censuit, si iudicis illius, in cuius diœcesi morantur excommunicati, consensus accessisset. Legati verò, qui legationis officium dignitati suæ, Archiepiscopatus fortè, annexum habent, ideoq; legati nati appellantur, nullo casu huiusmodi excommunicationes expiandi auctoritatem habent, quamvis sibi suppositi essent, iurisdictionisque suæ oras incolerent, ibique delictum excommunicatione dignum patrafent: nam cum horum legatio perpetua sit, sicut & dignitas, cui inhæret, si eis excommuni-

catos.

catos huiusmodi absoluēdius esset, leue esset, medijsfidius, priuilegium clericis eorum locorum à iure communi concessum, quando tam prompta & facilis esset perpetuò delinquentis indulgentia, dempto ei Romani itineris labore ^a. Illud tamen certum est, legatum, qui plurium locorum iurisdictionem habet, posse in omnibus locis officium suum exercere, & loci vnus negotia, moram alibi trahentem, explicare ^b.

Legati Cardinales illis quoque ius dicere possunt, qui ordinariorum iurisdictioni proprijs priuilegijs subtracti sunt, quos exemptos vocant ^c. Et cum Legati Cardinales in sibi decreta puincia existūt, minoris Legati officium ibi interea cessat, quamvis dignitati cohæreat ^d.

Qui verò Legatum quemvis Apostolicum exequi munus suum prohibuerit, eoque excommunicationi illigatus manebit, donec integrè satisfecerit ^e.

Sed neque causæ alij à summo Pontifice delegatę speciali ter Legatus se ingerere potest, nisi vt sententiam iustè latam confirmet, & executioni demādet ^f: neque ex generali legatione, quamvis à latere summi Pontificis sit, Episcopus transferre, vel Ecclesiam Cathedralē alteri item Cathedrali subijcere, nec duos Episcopatus vnire,

aut vnum in duos partiri potest ^g, nec Cathedrales, vel regulares, aut alias collegiatas Ecclesias, aut vllas Cathedraliū Ecclesiarum dignitates, quæ primæ post Episcopatum in ipsis Ecclesijs sint, & ex electione cōferri soleāt, vel cōferre, vel reseruare potest ^h. Nec potest Legatus alicui, vel generaliter, vel nominatim concedere, vt possit beneficia intra suam legationem fita in suis manibus Canonice resignata, cui voluerit, conferre ⁱ. Nec valet collatio beneficij per eum facta illi, qui aliud beneficium habebat, de quo nullam mentionem fecit ^k, quod in quibuslibet alijs habentibus conferendi potestatem contrā est ^l. Cum verò Legatus causæ susceptam examinationem ad sedem Apostolicam detulerit, amplius de eadem examinationem sumere prohibetur ^m.

DE OFFICIO IVDICIS Delegati,

TITVLVS XIII.

Olent nonnunquam summi Pontifices, eorumve delegati, aut alij ordinarij etiā summo Pontifice inferiores, cum causas ad se spectantes, vel delatas, ipsi vel cognoscere, vel dirimere nolunt, aut nō possunt, aliter vices suas mandare, q̄ ad iudiciū vocet, causam cognoscat, decidat, exequatur, aut vnū, vel

Ec 2

^a Habetur supra dicta omnia ex c. excommunicatis. cum do. Abb.

^b c. nouit ille.

^c c. p. de verb. signif. in 6. Abb. c. quid ad translat. num. 10. hoc tit.

^d c. uolentes ubi Ab.

^e c. p. s. fin. 94. distin.

^f c. 2.

^g c. nisi specialis. cum cap. seq.

^h deliberatione. in fin. in 6.

ⁱ d. c. deliberatione. in fin.

^k c. fin. in 6.

^l c. si. de offic. ordin.

^m c. licet trans.

plura ex his faciat.

Non omnibus tamen facta huiusmodi mandata valebunt: nam præter quàm quòd peritum eum esse oportet, cui delegatur, ætatisque legitimæ, id est, maiorem viginti annis, cui non à Principe facta sit delegatio^a, exigitur præterea, vt aliqua in dignitate sit, vel personatu, aut saltem alicuius Ecclesiæ Cathedralis Canonicus is, qui à sùmo Pontifice, vel eius Legatis delegatur^b. Principalis etiam Officialis Episcopi & religiosus conventualem obrinens prioratum, quamvis ad eum prioratum non cõsueverit per electionem assumi, à sede Apostolica, vel eius Legato delegari possunt: Officialis autè foraneus, aut religiosus monasterij sui Prior Claustralis delegari non possunt^c. Episcopus autem etiam simplici clerico delegare potest^d.

Et Delegatio facta dignitati, etiam ad successorem eius, cui primùm facta fuerit, transit^e.

Sciendum est, quòd quamvis actor iudicem habere recusans, in rei conventi ciuitate, vel diocesi, possit in alia ciuitate, vel Diocesi iudicem impetrare, vbi actor & reus diuersarum prouinciarum sunt, non tamen vltra vnus diei iter eum trahere extra ipsius Diocesium debet^f, quamvis olim vsque ad duo-

A rum dierum iter trahere eum posset^g.

Non tantum vnus ad eandem causam dari iudex potest, sed & plures: at in pluribus iudicibus dâdis duæ formæ diuersæ in vsu esse solent: nanque ita quandoque dantur, vt (gratia exempli) si tribus causa committatur, si omnes interesse nequiverint, duo nihilo minùs procedant: quod cum sit, necesse est omnes simul procedere, si nullum sub sit impedimentum, quo aliqui eorum avocentur: sed si vnus, vel alij eorù sint impediti, vel nolint interesse, oportet in primis horum impedimentum alij, qui expliciti sunt, notum esse, vel de eorù voluntate constare, vt illi procedere possint: neque enim valent acta per eos hoc non obseruato^h. Põtificis autem rescriptum eum casum duntaxat exprimens, quo non possit delegatus interesse, ad eum quoque casum extèditur, quo nõ facultas, sed voluntas se immiscèdi delegato abessetⁱ: & nõ solum de impotètia facti, sed et iuris intelligitur, vt si aliquè illorum seruù, vel infamè, aut alio legitimo impedimèto detentum esse cõstiterit^k. Alia est forma breuior, quæ & frequètiore in vsu est, cum scilicet plures ita delegantur, vt oēs, aut duo, vel vnus procedat: hinc enim omittitur illa conditio, **SI VNVS NON POSSIT**, etc. sed

g c. nõnulli. in prin. de rescript.

h c. prudentia in prin.

i d. e. prudentiam. §. ad hincimus.

k c. seiscitator de rescript.

a c. cum iugesi mun. de offic. deleg.

b c. statutum. in prin. uer. sancimus. de rescri. in 6.

c clem. 2. de rescript.

d glos. d. e. statum. uerf. sedis Apostolicæ. de rescri. in 6.

e c. quonia de offi. delega.

f c. statutum. §. cum aut. de rescript. in 6.

facultas simpliciter conceditur A
cuius ex delegatis proceden-
di, quorum si quis alios prae-
nerit incipiens de negotio co-
gnoscere, alijs dempta erit po-
testas interea de eodem se im-
pediendi, nisi is, qui praevenerit,
aliqua iusta causa postmodum
impeditus fuerit causam finire,
vel nisi dolose procedere detre-
ctaret: his enim casibus alijs fie-
ret locus^a. Sed si is, q alios prae-
venit, Iurisdictionem suam ita
stabilierit, vt delegantis morte
expirare non possit, puta quia
partes iam ad iudicium vocas-
set, hoc alijs quoque collegis v-
tile erit: nam etsi hunc mori co-
tingat, poterunt nihilo minus
alij etiam mandatore mortuo B
hoc muneris suscipere, quasi à
collega sibi traditum & perpe-
tuatum: quamvis ipsi, dum mā-
dator in humanis esset, nihil o-
mnino in hoc iudicio egif-
sent^b.

Si verò delegatio facta sit plu-
ribus simpliciter, neutra ex rela-
tis modò clausulis inserta, v-
nusq; delegatorum sententiam
ferat, nullius momenti erit ab
eo prolata sententia^c. Quod nō
minus locum habebit, etsi dele-
gatorum vnus ab humanis re-
bus sublatus esset: vno enim
mortuo omnium officium ex-
tinguitur, nisi aliud mādati for-
ma contineat^d.

Delegatus Iudex hoc dilige-
ter obseruare debet, ne fines mā-

dati egrediatur^e. Sin nulla man-
datoris forma alia appareat, for-
mam iuris seruabit^f.

Si delegatus à summo Ponti-
fice in alium hoc onus transfer-
re velit, isque munere iniuncto
fungi detrectet, poterit eum ad
suscipiendum compellere, nisi
ipse malitiosè exonerare se stu-
deat^g. Verum in eo compellen-
do gradus, & dignitatis rationē
habebit: alio enim modo aget
cum viro sublimi in loco posi-
to, quàm cum ceteris, qui etsi di-
gnitatem habeant, non tamen
magnopere alios excellūt. Nā,
exempli gratia, si Episcopo de-
legare quis velit, non debebit
eum confestim his modis coge-
re, quibus alium inferiorē pos-
set, sed modestia cum eo vte-
tur, supremi ordinis rationem
habens: quare illi primò Eccle-
siæ ingressum interdicit, vel sa-
cerdotalis officij executionem,
post etiam ab officio suspēdet,
& demum si pertinaci animo
perseuerarit, excommunicatio-
nem quoque irrogabit: quòd si
iam ab initio admodum contu-
macem se ostenderit, iam tum
licebit contra eum Ecclesiasti-
ca censura vti^h.

Hinc apparet, quanta sit iudi-
cis delegati potestas, in causa ei
mandata per summum Pontifi-
cem, cum etiam illis imperandi
ius habeat, qui extra causam i-
pso essent superiores: quare &
Episcopos, aliosq; sibi minime

Ee. 3

e. venerabil.
e. si. ext. eo.
e. cū dilectis.
de rescript.
ca. ex parte
tua.

g. c. pastor-
alis. in prim.

h. e. 2. in 6. et:
d. c. pasto-
ris. in fi. &
e. sanè quia.
extra. eo.

a. e. eam plu-
res. in 6.

b. e. eam plu-
res. in 6.

c. e. causam ma-
trimonij.

d. e. vno dele-
gatorum.

subiectos, quorū causa sibi man
data sit, poterit vel interdīcti,
vel suspensionis, aliāve censura
cōpellere^a. Eiusq; potestas po-
test etiam contra extraneos of-
ficiū eius impedire enitentes
exerceri^b: quod & ipsius dele-
gato permissum est^c. Hinc cō-
sequens est, vt possit delegatus
(vbi nulla à iure pœna statuta
est) arbitrio suo pro delicti &
causæ qualitate pœnam statue-
re in eos, qui in causis delega-
tis iudicio suo parere contem-
perint^d.

^a d. ca. sane
quia.

^b c. p.

^c c. ex literis.

^d c. de causis,
in fi.

Potest delegatus mandatum
suum, quo totā causam alij dele-
gauerat, arbitrio suo revocare,
dū res adhuc integra sit, id est,
si ille Iurisdictione vsus hacte-
nus non sit^e. Sed & si hūc sub-
delegatum mori contingat, cau-
sa ad subdelegantē revertetur^f.

^e c. quamvis,
in 6.

^f d. c. quamvis

Si delegatus, quoties eum ab-
esse contigerit, alicui vices suas
commiserit, poterit subdelega-
tus eo rebus humanis exēpto,
cū & tunc censeatur abesse,
commissum sibi negotium libe-
rè diffinire, modò illo viuente
iurisdictione vti cœperit, quod
non minùs licebit, si vices sub
ea forma commiserit, donec du-
xerit revocandas^g. Et delega-
torum à summo Pontifice pote-
stas in sententię executione vs-
que ad annum vigebit^h. Pos-
sunt etiam, si eis videatur, id o-
mnino sententię executioni mit-
tendæ in ordinariū transferreⁱ.

^g c. si delega-
tus. in 6.

^h c. quæritur
ⁱ c. pastora-
lis. §. quia
verò saepe.

A Cū verò Iudicis delegati
sententia executionē fuerit sor-
tita, eius finietur Iurisdictione^k.

^k c. in literis

Sed & alijs modis iurisdictione
delegata finitur, veluti si lapsa
sit dies, ad quam causa ex man-
dati forma terminari debuerat,
nisi à partibus prorogata sit^l.

^l c. de causis,
in prin.

Alijs quoq; modis finitur, qui
ex voluminibus Decretalium
Epistolarum peti possunt.

Hoc neminem præterire vo-
lumus, nemini facile fidem esse
adhibendam, & si asserat se de-
legatum esse, nisi hoc ipse pro-
bet: quapropter si quis tanquā
à sede Apostolica delegatus mi-
hi iniungat, vt palām fieri curē,
aliquem esse excommunicatū,
potero ego hoc mādatum effu-
gere, nisi ille de mandato Apo-
stolico fidem faciat^m.

^m c. edm in iu-
re peritus,

DE OFFICIO CON- SERuatorum,

TITVLVS XV.

Vxta Delegatorum tractatū
non erit ab re etiam de confer-
uatoribus aliqua dicere, qui-
bus à summo Pontifice manda-
tur, vt aliquos à manifestis iniu-
rijs defendant. Et hi quidem
ad ea, quæ iudicij indaginē desi-
derāt, suam potestatem nō ex-
tenduntⁿ.

ⁿ c. p. de offi.
deleg. in 6.

Conseruator verò dari nō po-
test, nisi qui dignitatem, aut per-
sonatum habeat in Ecclesia Ca-
thedrali, vel collegiata: putā, E-
piscop-

piscopus, Abbas, Archipresbyter, & similes. Sed nec defuerunt, qui etiam officialem Episcopi Principalem posse conferuatorem fieri crediderint, quavis declarationem summi Pontificis, ut res certior fiat, exoptarent. Nec sufficit Ecclesie Cathedralis quem simplicem Canonicum esse, ut conferuator fieri possit, quamvis Ecclesie Cathedralis Canonicus ad causas delegari possit. Nec potest quis conferuator sui conferuatoris fieri, vel eius, cuius ipse Iurisdictioni ordinariae subditus est, nisi forte Regis, aut Reginae, etiam mandatum ad causas (de quo titulo praecedenti tractauimus) etiam subdito eius, de cuius causa agitur, fieri possit.

Nec permittitur conferuatori extra ciuitatem, aut Diocesim, in qua fuerit deputatus, contra aliquem procedere, aut aliquem extra locum itinere vnius diei remotiorem protrahere: quod tamen delegato partium consensum habenti non denegatur.

Prohibetur etiam Conferuator alij vices suas committere, (exceptis citationibus, & sententiarum denunciationibus) nisi hoc ei specialiter sit concessum: quo tamen casu nec alibi hoc poterit facere, quam in ciuitatibus suae diocesis, in quibus hoc Conferuatoris fungatur officio: nec nisi personis, quas

supra Conferuatoris munere fun-
gi posse diximus.

Verum si conferuatores alij, quam manifestis iniurijs se immiscere non dubitarint, & ad ea, quae iudicij indagine requirunt, manum extendere, eo ipso per annum ab officio sunt suspensi: pars vero, quae hoc fieri procurauerit, sententiam excommunicationis incurrit, a qua absolui non potest, nisi ei, quem sic fatigauit indebitè, prius de expensis integrè satisfecerit.

Officium autem quorumcumque conferuatorum ipso iure, quo ad non coepta negotia, per obitum concedentis expirat.

B DE OFFICIO ARCHIDIAconi,

TITVLVS XVI.

Archidiaconus à iure vicarius Episcopi est constitutus, clericique vniuersi curam habet, tam in vrbe, quam in parochijs: praest Archipresbytero, Primicerio, Custodi, Sacristae: imperat Subdiaconis, & Leuitis: parochiarum sollicitudo, & ordinatio ad ipsum pertinet, iurgia singulorum cognoscit, omniumque primus & extremus est post Episcopum: & Episcopi oculus appellatur, quod vice Episcopi omnia per Diocesim scrutans, corrigatque correctione egere noscuntur, nisi negotia valde ardua.

b Habentur
haec omnia
ex c. p. &
c. si de offi.
deleg. in 6.

*glos. cle. 2.
uer. delega-
tus. de rescr.
ubi Doct.*

sint, quæ maiorem auctoritatē desiderent, satagitq; de conuersione, & existimatione clericorum certior fieri: instaurādis Ecclesijs præest, tertio quoquo anno vniuersam Parrochiam, id est, Diocesim absente Episcopo collustrat, ea corrigens, quibus correctione sit opus: parrochiam verò propriam singulis annis visitat^b. Examinatio clericorum, qui sunt ad sacros ordines promouendi, eius officij est, & examinatio eorum, qui sunt Ecclesijs præficiendi, quos etiam ipse coram Episcopo sistere debet^c. Ipsius item hæ sunt partes, Euangelium in missæ sacrificio pronunciare, aliue ex Diaconis pronunciantū iniungere, & cum Episcopus missam est solennem celebraturus, ipse Leuitas de eorum officio instruit, & iubet vestes sacras induere, & omne deniq; officium Ecclesiasticum ipse disponit.

Lectioes, aut responsoria in matrice Ecclesia præscribit, vel audit, ita vt nemo Euāgelium, sacramve Epistolam, aut responsoria, aut aliam quamlibet lectionem in Ecclesia legere, aut canere potest, nisi prius ab Archidiacono exauditus. Acoluthis quoque ipse officia diuidit, præcipiendo quis eorū canelabra, quis thuribulum gestare, & quod quisque minorum in Ecclesia munus obire debeat^d. Idem vasa vñibus Eccle-

sia dicata custodit^e. Pecuniam Ecclesiæ à pijs hōminibus Eleemosynę causa datam accipit, & Episcopo reddit. Diaconorū delicta Episcopo aperit, Sacerdoti ieiuniorum & solennitatū dies ipse notos facit. Archidiacono verò absente, hæc omnia munera proximus illi Diaconus subit^f. Prælatos idem Archidiaconus in sede locat^g: nā missio in possessionem corporalem beneficiorum, & dignitatum eius officij est^h. Non tamē aut animarum curam citra Episcopi mandatum cōmittere potestⁱ, aut in aliquos sententiam promulgare^k, aut aliquē extero Episcopo ordinibus suscipiendis commendare^l: aut in monasterijs iurisdictionem habere, nisi consuetudine præscripta^m. Et hunc Diaconum esse oportetⁿ.

DE OFFICIO ARCHIPRESBYTERI,
TITVLVS XVII.

Archipresbyter ceteris presbyteris eminent, ac præest, collectam indicit, vel is cui ipse iniunxerit, horisque suis in Ecclesia residere tenetur. Episcopo absente, vice eius officium inchoat. Ipso verò Episcopo solennem missam celebrante, sacerdotes monet, vt vestes sacras induant; idem Ecclesiæ

a c.p. ext.co.

b ca.mandamus.

c ad hæc.

c. 20

f c. perlectis. S. bi sunt ordines. 25. di. st. 1.

g c. nostrum

h c. ad hæc.

i ca. cū satis.

k c. Archidiaconus non ubi glo. & Doct.

l c. significasti.

m c. fin.

n c. p. de etia & qual.

Ecclesiæ Custodem monet, vt A det operâ, ne in sacratio sancta Eucharistia vnquam desit, quæ ægris propinari valeat. Ægrotantium quoque, & eorum ex Diœcesi, qui ad ciuitatem veniunt, hanc curâ gerit, vt præstò sint eis petentibus sacerdotes, quibus possint crimina fateri, ne sine Sacramentis Penitentia, & Eucharistia, animam exhalent: omnia deniq; eius officij provisione expectant, quæ sacerdotum ministerio perficiuntur, his tamen exceptis, quæ prohibita nominatim sunt: quare ad eum spectabit fontium benedictio, infirmorum sacro oleo perunctio: pœnitentis ægri, consulto prius Episcopo, reconciliatio: idem cæteris sacerdotibus pœnitentiam iniunget, horas dicendis officijs partietur, sacrisq; diebus, & præsertim Deo dicatis, aut ipse missam solennè dicet, aut alij hoc munus delegabit: item Christianis efficiendis, infantibus baptizandis, & ad succurrendum nihil à sacerdotibus sine Archipresbyteri fiet præcepto.

Archipresbyteri verò officium illius, qui municipia, aut rura colat, & regat (qui & Decanus dicitur) est, curam habere laicorum, & presbyterorum, qui Ecclesias minores Archipresbyteratui subiectas, administrant, grauiaque delicta, si quæ inciderint, Episcopo significare:

nihil tamè audeat sibi arrogare contra ea, quæ ab Episcopo fuerint decreta.

Est tamen sciendum, quòd tam is Archipresbyter, quàm Urbanus, parèt Archidiacono: a c. p. & tot. tit. extr. co. & vtrumque presbyterum esse oportet^b. b c. p. de acta. & qual.

DE OFFICIO PRIMICERIJ, seu Cantoris,

TITVLVS XVIIII.

Primicerius, qui & alio vocabulo à quibusdam appellatur Cantor, seu Præcentor, Archidiacono subest, quemadmodum etiam Archipresbyter: curamq; hanc præcipuam gerit, vt Diaconis docendis, reliquisque gradibus & ordinibus Ecclesiasticis incumbat, & iuxta consuetudinem Diaconis præscribat lectiones, quæ ad nocturna officia clericorum pertinent^c. Eiusdem est præfigere, qua hora signum Campanæ peluis tinnitu officijs celebrandis dari debeat, & in eis per clericos munia diuidere. Item ordinem et modum canendi in choro præfigere, pro solennitate & tempore, & si qua re Basilicis sarcindis opus esse viderit, sacerdotem monere. Ipse Epistolæ Episcopi pro diebus ieiuniorum sacerdotibus parrochijs per ostiarios reddi curabit: clericos, quorum errores cognouerit, idem coërcebit: quos

Ff

verò ipse coërcere non valebit, eorum commissa Episcopo re- teget. Basilicarum ipse ponet custodes, & tabulam (quam matriculam vocant) ipse disponet: eo autem absente hæc curabit, qui illi lege, vel eruditione proximus fuerit^a.

^a c. perlectis. §. ad primicerium. 25. dist.

DE OFFICIO SACRISTÆ, & Custodis,

TITVLVS XIX.

Sacrista, seu quod idem est, Thesaurarius, sacra vasa, Ecclesiasticas vestes, & totum Ecclesiasticum thesaurum, quæq; ad Luminaria, seu cerea, seu oleo madentia, pertinent, custodire tenetur^b. Ipse ostiarium Basilicarum constituit, thus incendendum præparat, curam Chrismatis suscipit conficiendi, & Baptisterij instruendi, & Luminarium in sacrario, & sacrificijs præparandorum^c. Subest autem, vt suprâ diximus, Archidiacono.

^b d. c. perlectis. §. ad thesaurarium. c. pen. extra. eod.

^c d. §. ad primicerium.

Custos verò Ecclesiæ is dicitur, cui ea, quæ Ecclesiæ competunt, custodienda traduntur: & cum multa ad eum spectent, quæ ex Sacristæ officio iuxta diuersam consuetudinē videntur esse, inferior tamen Custos est Sacrista: & hæc propria ipsius sunt munera, vt horarum Canoniarum signa det tintinabulorum pullatione, Archidi-

Acono iubente: cui cum sub- sit, in omnibus parere tenetur. Palia, vel lintea altaris, omniaq; Ecclesiæ utensilia perpetua custodia seruare debet, accendendis, vel extinguendis lampadibus vigilem se præbere, ne aut supra modum ardentes nimium olei absument, aut minùs illuc- centes obscuriorem Ecclesiam relinquant. Diligenter etiam curet, ne thuris vnquam sit inopia, atque vt panis & vini ad missæ sacrificiū omni tempore copia suppetat, omnèq; oblationes, & eleemosynas, seu decimas Archidiacono consentiente (dum Episcopus abest) fratribus diuidat. At si his exequendis custos minùs vigilem se præstiterit, erit ab Archidiacono obiurgandus, vt se vtrò ipse corrigere velit: sin nihil Archidiaconi castigatio profuerit, Episcopus ab Archidiacono monitus, alio in locum eius substituto eum extruabit.

Hi ergo tres, de quibus proximè diximus, Triumviri sunt, quibus tanquam tribus validissimis columnis fulcitur Ecclesia, ipsiusq; nititur salus, scilicet Archidiaconus, Archipresbyter, & Custos. Quare nemo, nisi optimus, idèq; vigilantissimus, ad hæc officia est admittendus, ne qua negligentia, aut solertia in Dei Ecclesia notari possit^d.

^d To. tit. xxiv. cod.

De

DE OFFICIO VTRI- A ipse beneficio deseruire, huius
usque Vicarij,

TITVLVS XX.

Cum frequenter eveniat Cle-
ricos necessarijs causis im-
peditos non posse officijs
suis, tam in diuinis celebrandis
ministerijs, quam in iure dicen-
do superesse: idcirco permit-
tunt leges, vt, cum id evenit, li-
ceat eis aliorum opera vti, & sibi
legere viros idoneos, quibus
tuto possint vices suas madare,
quos propterea Vicarios ap-
pellant.

Hi vero, vt diximus, vel ad
diuina ministeria celebranda
constituuntur, vel ad Iurisdic-
tionem exercendam: nam et si
parrocham Ecclesiam habentes
non per vicarium, sed per
seipos illi deseruire teneantur
in ordine, quem ipsius Ecclesie
qualitas requirit, tamen quia
feri potest, vt parrocha Eccle-
sia, quam habent, dignitati, vel
præbendæ Ecclesie maioris sit
annexa: id vbi accidit, licebit
ei, qui talem habuerit præben-
dam, vel dignitatem (cum exi-
miam eam habere debeat, & o-
porteat in primis maiori Eccle-
sie deseruire) vicarium perpetuum
in parrocha Ecclesia substituere,
qui ex illius Ecclesie reditibus
congruam portionem hoc nomine
percipiet. Siue igitur hac causa,
seu alia quis excusetur, quò
minùs teneatur

officiu vicarius supplebit.

Episcopi tamen consensus
exigitur in hoc vicario consti-
tuendo: quo adhibito, neq; per
ipsum rectorem dominum, ne-
que per successoré eius poterit
amoueri, portioné sua de-
fraudari, nisi aliqua culpa id me-
ritus fuerit. Idem pluribus Ec-
clesijs vicarius perpetuus eodé
tempore esse non potest, & qui
dum alicuius esset vicarius per-
petuus in diuinis, beneficium
curatū postea est adeptus, am-
plius Vicarius esse non permit-
tetur. Atque vt Vicarij per-
petui in Ecclesijs, quarum Vicarij
sunt, resideant, & se in presby-
teros (vt eorum cura exigit)
faciant promoueri, per subtra-
ctionem proventuum, aut vica-
riatum compelluntur. Sed
& Clemens V. constituit, vt in
huiusmodi Vicariatibus perpe-
tuis ea obseruentur, quæ de Ec-
clesijs curam animarum haben-
tibus, agnitione aliarum amit-
tendis, ac de ipsarum Rectorib.
promouendis ad sacerdotium,
deq; eorum ætate à iure statuta
esse noscuntur. Clerici in pres-
byteratu, vel in alijs inferiori-
bus ordinibus constituti, in Vi-
cariatibus Ecclesiarum, quos
adepti sunt, alios sibi substitu-
ere non possunt.

Et hæc de his Vicarijs, qui in
diuinis substituuntur: pauca
etiam dicamus de his qui sub-

Ff 2

e glo. in Rub.
extra, cod.

b c. extirpan-
da. h. quia
verd. extra.
de præb.

c. 2. extra, co.

d. c. pe. extra.

e. ca. clericos.
extra, co.

f. de. un. e. t.

g. ca. clericos.
extra.

rogantur in Iurisdictione: qui etiam quandoque Officiales, quandoq; Missi Domini appellantur^a, & quorum creditur ordinariū esse officium^b. Vicarius autem summi Pontificis, quem in Vrbe relinquit, sciat iurisdictionē suam extra urbem non protendi^c. Quamvis in Officialem Episcopi per officium generaliter ipsi traditum causarum cognitio transferatur, potestatem tamen inquirendi, corrigendi, aut delicta vlciscendi, seu aliquos à suis beneficijs, vel administrationibus amouendi, transferri nemo dixerit, nisi nominatim hæc quoque tradita sint^d: neque beneficia conferendi^e, nec literas commendatitias ad ordines suscipiendos concedendi^f. Et postremò sciendum, huiusmodi Vicariam curam laico credi non posse^g.

^a gloss. de. 2. ur. officialis. de refer.
^b gloss. c. 2. eo. hoc t. in 6.
^c c. pe. extra. eod.

^d c. 2. in 6.
^e c. si. in 6.

^f ca. cum nullus. §. 1. de temp. ordi.
^g ca. in noua. 16. q. 7.

DE VISITATIONE PER PŒLATOS FACIENDA,

TITVLVS XXI.

Vi ad PŒfecturas, & populorum, vel Ecclesiarum regimina vocati sunt, excubare oportet, asidueq; explorare, quænam vitia animarum sibi creditarum saluti officere videantur, quæve res profuturæ sint, & illa pro viribus evellere conari, hæc impigrè præstare, & sollicitè ministrare. Atque ut morbi confestim habita no-

titia promptius & tutius ei manus medica adhiberi possit, propterea debet Episcopi quolibet anno semel Dioceses suas invisere: sin valetudine impediantur, quo minus ipsi hoc officium exequi possint, poterunt illud alij demadare^h. Hæc verò erunt PŒlati partes, cum Ecclesias suas invisit, nempe, ut proposito verbo Dei quærat de vita & conversatione ministrantium in Ecclesijs, & alijs locis diuino cultui addictis: & cum de aliquibus leuam famam esse ortam viderit, ipforū ordinarijs id notum faciet, si iudicarit expedire, ut super his solenniter inquirent: notoria verò criminata, quæ examinatione non egent, vlcisci poteruntⁱ. Providebitq; ut, si qua fortè Basili- ca * destituta fuerit, restituatur^k.

Visitandi autem potestatem habent Cardinales, Legati, vel nuntij Apostolici^l, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Archidiaconi, Decani: hi tamen duo postremi non suo, sed Episcopi nomine visitat, nisi fortè longa consuetudine præscripserint ius suam parrochiam visitandi. Et denique, vnusquisque PŒlatus iurisdictionem habens, & visitandi ius habet^m, quod nulla præscriptione amittetⁿ. Archiepiscopus vniuersam suam provinciam arbitrato suo visitare potest, quamvis non sint eius suffraganei negligetes, nec non visita-

^h ca. decretum. c. Episcopum. 10. q. 1.

ⁱ c. 1. §. san. de censib. in 6.

* destru. ca, fortè.

^k d. ca. decretum. uimus.

^l c. procuratio. nes. extra.

de censib. c. mandamus.

ubi Abb. de offic. ordi.

^m Ab. ca. cum Apostolus.

3. no. de censib.

ⁿ ca. cum ex officij. de præser.

visitationem iterare adhibito A
suffraganeorū consensu, & for-
ma quadam seruata, & procu-
rationes, id est, expensas à locis
excusis accipere potest: dum-
q; ita visitat, potest crimina ab
his audire, qui suffraganeis suis
subditi sunt, eosque soluere ^a.

Visitabit tamen in primis Ec-
clesiæ suę capitulum, mox totā
ciuitatē cum Diœcesi, maiores
Ecclesias, & minores pariter ex-
cutiendo: item clericos & po-
pulum. Sin cōmodus ei ad sin-
gulas Ecclesias, tutusq; accessus
non fuerit, ad aliquem locum
commodum omnes clericos, &
laicos evocabit, pōst oēs pro-
uinciæ suæ partes peragrabit,
suffraganeos suos, eorumq; sub-
ditos, ecclesiarum capitula, Ec-
clesiasque omnes, monasteria,
aliaq; religiosa & pia loca, cle-
ros, & populos pariter iustrādo
& examinando: quod Inno. III.
quemadmodū & multa alia, in
hoc propositū summa ratione
constituit ^b.

Sunt tamen & quidam visita-
tores generales, quos generale
capitulum constituit, qui supe-
riorum visitorum vestigia dili-
genter inquirere tenentur, eo-
rumq; crimina, & culpas futu-
ro generali Concilio referre ^c.

Laicis verò magistratib. etfi
prouincias peragrarē cōgruat,
id tamen in usu non est ^d.

DE PROCURATIONIB.

TITVLVS XXII.

Ed ne Prælati hoc visitati-
onis officium dispēdio sit, si
suis sumptibus peregrinentur,
congruæ expensæ eis sub-
ministrandæ sunt ab Ecclesijs,
ad quas visendas accesserint,
quas expensas procuraciones
appellant, à quarum solutione
nulla præscriptio excusat, etfi
ab illis excusare possit, quæ vel
institutionis, vel consuetudinis
iure penduntur ^e. Procuratio-
nes autē prædictas nemo ante
perfectam visitationē impunè
percipiet ^f. Et cum Inno. III.
prohibuisset in pecunia nume-
rata procuraciones solui, Boni-
facius tamen VIII. moderatus
est, vt ab invitis quidem, quod
& ab Innocentio statutum fu-
erat, pecunia pro his alimentis
exigi non possit: à volentibus
autem, & vltro offerentibus pe-
cuniæ loco alimentorum acci-
piendę potestatem facit: adijci-
ens, ne vna & eadem die præter
vnam procuracionem accipere
quis possit, tamen si ea die plura
loca inuisisset, quę singula inte-
gris procuracionib. dandis sol-
uendo essent ^g. Sed & ne pro-
curaciones hęc immoderatę da-
rentur, plura emanarunt Ponti-
ficum Decreta statuentia, quid
vnusquisque Prælarus habita-
personę, & dignitatis, omni-
umq; cautionum ratione
accipere possit ^h.

* *
*

E f 3

^a c. fi. de cen-
sibus. in 6.
c. c. 1. §.
ex quo. c.
§. seq. cod.
nl. c. 1.

^b c. 1. de cen-
sibus. in 6.

^c c. fi. de statu
monacho.

^d l. congruit.
ff. de offic.
præsi. Cra.
conf. 238.
sol. 8. in fi.

^e c. accedentes.
ubi gl. fi. et
c. cum ex of-
ficij. de præ-
scrip.
^f c. 2. de censu.
in 6.

^g ca. felicis.
de censibus.
in 6.
^h c. cū Aposto-
lus. in prin-
cip. extra. c.
1. §. procu-
raciones. eo.
tit. in 6. c.
un. in extra.